

วิทยานิพนธ์

เรื่อง

ปัจจัยบางประการที่เป็นสาเหตุการอพยพแรงงานของเยาวชนเกษตรกร
ในจังหวัดสุโขทัย

SOME FACTORS AFFECTING MIGRATION OF YOUNG FARMERS IN
SUKHOTHAI PROVINCE, THAILAND

โดย

นายประจักษ์ ศรีอ้วน

เสนอ

บัณฑิตศึกษา สถาบันเทคโนโลยีการเกษตรแม่โจ้

เพื่อความสมบูรณ์แห่งปริญญาเทคโนโลยีการเกษตรมหาบัณฑิต (ส่งเสริมการเกษตร)

พ.ศ. 2537

ใบรับรองวิทยานิพนธ์
บัณฑิตศึกษา สถาบันเทคโนโลยีการเกษตรแม่โจ้
เทคโนโลยีการเกษตรมหาบัณฑิต (ส่งเสริมการเกษตร)
ปริญญา

ส่งเสริมการเกษตร
สาขาวิชา

ส่งเสริมการเกษตร
ภาควิชา

เรื่อง ปัจจัยบางประการที่เป็นสาเหตุการอพยพแรงงานของเยาวชนเกษตรกร ในจังหวัด
สุโขทัย
SOME FACTORS AFFECTING MIGRATION OF YOUNG FARMERS IN SUKHOTHAI
PROVINCE, THAILAND

นามผู้วิจัย นายประดิษฐ์ ศรีอ้วน

ได้พิจารณาเห็นชอบโดย

ประธานกรรมการ

.....
(รองศาสตราจารย์ ดร.วิทยา ดำรงเกียรติศักดิ์)
วันที่ 31 เดือน ตุลาคม พ.ศ. 2537

กรรมการ

.....
(อาจารย์ ดร.วิรัตน์ ปรกติ)
วันที่ 31 เดือน ตุลาคม พ.ศ. 2537

กรรมการ

.....
(อาจารย์กิตติพงษ์ ไตรธิกุล)
วันที่ 31 เดือน ตุลาคม พ.ศ. 2537

รักษาราชการแทนหัวหน้าภาควิชา

.....
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์บุญสม วรรณศิริ)
วันที่ 31 เดือน ตุลาคม พ.ศ. 2537

บัณฑิตศึกษารับรองแล้ว

.....

(รองศาสตราจารย์ ดร.อานนท์ เทียงตรง)

ประธานคณะกรรมการบัณฑิตศึกษา

วันที่ 31 เดือน ตุลาคม พ.ศ. 2537

คำนิยม

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงด้วยดีเพราะได้รับความกรุณาจากประธานที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ ดร.วิทยา ดำรงเกียรติศักดิ์ กรรมการที่ปรึกษาวิชาเอก ดร.วีรศักดิ์ ประกิตติ กรรมการที่ปรึกษาวิชาโท อาจารย์กิตติพงษ์ โตธิรกุล ที่กรุณาให้คำแนะนำ ปรึกษาตรวจแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ เป็นอย่างยิ่ง อาจารย์สนธิ ลิทธิ์ ช่วยเหลือด้านการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้ช่วยศาสตราจารย์จรรยา อภิชาติตรากุล ได้กรุณาช่วยตรวจแก้ไข บทความภาษาอังกฤษ นอกจากนี้ยังได้รับความช่วยเหลือจากสำนักงานเกษตรจังหวัดสุโขทัย สำนักงานเกษตรอำเภอกงกชอำเภอในจังหวัดสุโขทัย ผู้วิจัยจึงขอขอบคุณไว้ ณ โอกาสนี้และขอขอบพระคุณอาจารย์ทุกท่านที่ให้คำปรึกษาและเจ้าหน้าที่ภาควิชาส่งเสริมการเกษตรตลอดจนทุกท่านที่มีส่วนร่วมให้วิทยานิพนธ์เล่มนี้สำเร็จลงด้วยดี

ท้ายสุดนี้ผู้วิจัยขออ้อมรำลึกถึงพระคุณบิดามารดาผู้เป็นแรงใจและสนับสนุนให้ผู้วิจัยได้นำวิทยานิพนธ์สำเร็จตามความมุ่งหวังพร้อมทั้งพี่ ๆ และเพื่อนร่วมสถาบันเทคโนโลยีการเกษตรแม่โจ้ ทุกท่านที่เป็นกำลังใจอยู่เบื้องหลังความสำเร็จในการทำวิทยานิพนธ์ครั้งนี้

ประติษฐ์ ศรีอ้วน

ตุลาคม 2537

สารบัญเรื่อง

	หน้า
สารบัญตาราง	(7)
สารบัญภาพ	(8)
บทคัดย่อ	(9)
บทที่ 1 บทนำ	1
ปัญหาการวิจัย	2
วัตถุประสงค์	4
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้	4
ขอบเขตและข้อจำกัดของการวิจัย	5
นิยามศัพท์ปฏิบัติการ	5
บทที่ 2 การตรวจเอกสารที่เกี่ยวข้อง	9
การอพยพแรงงาน	9
ปัจจัยที่เป็นสาเหตุการอพยพแรงงานของกลุ่มเยาวชน	10
ความหมายของกลุ่มเยาวชนเกษตร	14
- เยาวชนเกษตร	15
- ยวเกษตรกร	15
- เกษตรกรก้าวหน้า	16
- ทายาทเกษตรกร	16
- เยาวชนเกษตรทั่วไป	16
ลักษณะส่วนบุคคลของเยาวชนที่อพยพแรงงาน	16
- อายุ	16
- เพศ	17
- สถานะภาพการสมรส	17
- การศึกษา	17
- ภูมิหลังอาชีพของครอบครัว	18

สารบัญเรื่อง (ต่อ)

	หน้า
ความต้องการของเยาวชน	18
ภาคสรุป	20
สมมติฐาน	22
บทที่ 3 วิธีการวิจัย	23
สถานที่ดำเนินการวิจัย	23
ผู้ให้ข้อมูล	24
การสัมภาษณ์	24
เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล	27
การทดสอบเครื่องมือ	28
วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล	29
การวิเคราะห์ข้อมูล	29
เวลาที่ใช้ในการวิจัย	30
บทที่ 4 ผลการวิจัยและวิจารณ์	31
ตอน 1 สถานภาพลักษณะส่วนบุคคล เศรษฐกิจและสังคม	31
- เพศ	31
- อายุ	32
- สถานภาพการสมรส	32
- ระดับการศึกษา	32
- อาชีพของผู้ปกครอง	32
- จำนวนแรงงานในครัวเรือน	32
- การถือครองที่ดิน	33

สารบัญเรื่อง (ต่อ)

หน้า

- ลักษณะการอพยพไปทำงานต่างจังหวัด	33
- สถานที่ไปทำงาน	33
- ลักษณะงานที่อพยพไปทำที่อื่น	33
- ช่วงเวลาอพยพแรงงาน	34
- ระยะเวลาที่อพยพไปทำงานที่อื่น	34
- รายได้ขณะอยู่ที่บ้าน	34
- รายจ่ายขณะที่ทำงานอยู่บ้านต่อเดือน	35
- รายได้อยู่ในต่างจังหวัดต่อเดือน	35
- รายจ่ายที่ทำงานอยู่ต่างจังหวัดต่อเดือน	35
- การกู้เงินและแหล่งเงินกู้	36
ตอน 2 ปัจจัยที่เป็นสาเหตุทำให้เยาวชนเกษตรอพยพไปทำงานต่างจังหวัด	42
- ปัจจัยผลักดัน	42
- ปัจจัยดึงดูด	46
ตอน 3 ความต้องการและปัญหาของเยาวชนเกษตร	49
- ความต้องการของเยาวชนเกษตร	49
- ปัญหาของเยาวชนเกษตร	52
บทที่ 5 สรุปผลการศึกษา และข้อเสนอแนะ	55
สรุปวิธีวิจัย	55
สรุปผลการวิจัย	57
ข้อเสนอแนะ	60
ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป	61
เอกสารอ้างอิง	63
ภาคผนวก	67
ภาคผนวก ก. แบบสัมภาษณ์	68
ภาคผนวก ข. ประวัติผู้วิจัย	80

สารบัญตาราง

ตาราง		หน้า
1	จำนวนสมาชิกเยาวชนชนเกษตรและกลุ่มตัวอย่าง	26
2	จำนวนและร้อยละของผู้ให้ข้อมูลตามลักษณะส่วนบุคคล สังคมและเศรษฐกิจ	37
3	ค่าคะแนนเฉลี่ยของปัจจัยผลักดันที่เป็นสาเหตุการอพยพแรงงาน ของผู้ให้ข้อมูล	45
4	ค่าคะแนนเฉลี่ยปัจจัยดึงดูดที่เป็นสาเหตุการอพยพแรงงาน ของผู้ให้ข้อมูล	48
5	ค่าคะแนนเฉลี่ยจำแนกตามความต้องการของเยาวชนเกษตรที่อพยพ แรงงานไปทำงานต่างจังหวัด	51
6	ค่าคะแนนเฉลี่ยจำแนกตามปัญหาของเยาวชนเกษตรที่อพยพ ไปทำงานต่างจังหวัด	54

สารบัญ

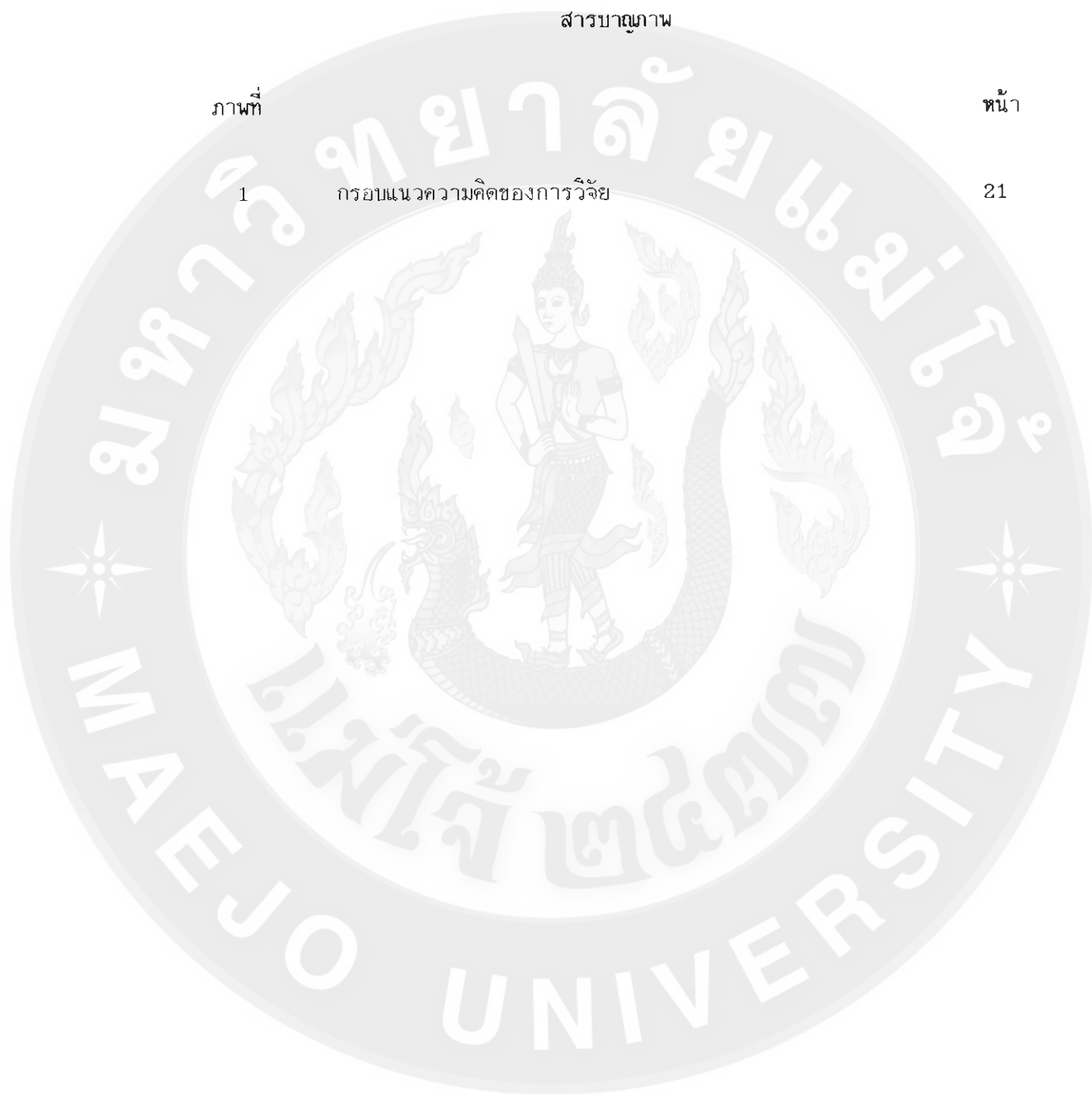
ภาพ

หน้า

1

กรอบแนวความคิดของการวิจัย

21

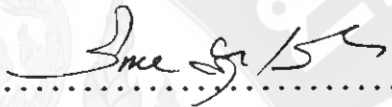
บทคัดย่อ

ชื่อเรื่อง : ปัจจัยบางประการที่เป็นสาเหตุการอพยพแรงงานของเยาวชนเกษตร
ในจังหวัดสุโขทัย

ผู้วิจัย : นายประดิษฐ์ ศรีอ้วน

ชื่อปริญญา : เทคโนโลยีการเกษตรมหาบัณฑิต (ส่งเสริมการเกษตร)

สาขาวิชาเอก : ส่งเสริมการเกษตร

ประธานกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ :

(รองศาสตราจารย์ ดร.วิทยา ดำรงเกียรติศักดิ์)

31 / ๓๓ / 37

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อทราบ (1) ลักษณะส่วนบุคคล เศรษฐกิจ และสังคมของเยาวชนเกษตรที่อพยพแรงงาน ในจังหวัดสุโขทัย (2) เพื่อศึกษาปัจจัย ผลักดัน และปัจจัยดึงดูดบางประการที่เป็นสาเหตุการอพยพแรงงานของกลุ่มเยาวชนเกษตร ในจังหวัดสุโขทัย (3) เพื่อทราบความต้องการด้านต่าง ๆ และปัญหาของเยาวชนเกษตร ในจังหวัดสุโขทัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างเป้าหมายคือ เยาวชนเกษตรในจังหวัดสุโขทัยที่เคยอพยพไปทำงานต่างจังหวัด ดำเนินกิจกรรมด้านการเกษตรอยู่ถิ่นฐานเดิมของตนเอง ในขณะรวบรวมข้อมูลผู้ให้ข้อมูลรวมทั้งสิ้น 96 คน ซึ่งได้จากการสุ่มตัวอย่างประชากร 2,530 คน โดยใช้แบบสัมภาษณ์รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยบางประการที่เป็นสาเหตุของการอพยพแรงงานของเยาวชนเกษตร ข้อมูลที่ได้นำมาวิเคราะห์ข้อมูลด้วยคอมพิวเตอร์โดยใช้โปรแกรมสถิติสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศึกษา (SPSS) สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ร้อยละ ค่ามัธยฐานเลขคณิต และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง โสด มีอายุโดยเฉลี่ย 20 ปี จบการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และผู้ปกครองส่วนใหญ่เป็นเกษตรกร

ปัจจัยที่ผู้ให้ข้อมูลระบุว่า เป็นสาเหตุหลักต้นระดับมากอย่างยิ่ง ที่ทำให้
 เยาวชนในจังหวัดสุโขทัยอพยพไปทำงานต่างจังหวัดนั้น ได้แก่ พื้นที่ทำการเกษตรประสพภัย
 ธรรมชาติ รายได้จากการเกษตรตกต่ำทำให้การเป็นอยู่ไม่ดีขึ้น และปัจจัยที่เป็นสาเหตุ
 ระดับมาก ได้แก่ (1) ราคาพืชผลการเกษตรมีรายได้ไม่แน่นอน (2) ไม่มีเงินทุน
 หมุนเวียนทำการเกษตร และ (3) พื้นที่ทำการเกษตรทางด้านผลผลิตถูกโรคแมลงทำลาย
 เสียหาย (4) มีเงินทุนหมุนเวียนไม่พอดำเนินการ

ปัจจัยดึงดูด ซึ่งเป็นสาเหตุระดับมากที่ทำให้เยาวชนเกษตรในสุโขทัยต้อง
 อพยพไปทำงานต่างจังหวัด ได้แก่ (1) การประกอบอาชีพอื่นมีรายได้ดีกว่าอาชีพการ
 เกษตร (2) อาชีพอื่นมีความสะดวกสบายมากกว่า (3) อาชีพอื่นให้ความรู้ทางวิชาการ
 และความรู้ภาคปฏิบัติดีกว่าอาชีพการเกษตร

เยาวชนเกษตรผู้ให้ข้อมูลได้ระบุว่า มี รายการที่ "ต้องการมาก" คือ
 วิชาการ การปลูกพืช การจัดไร่นาสวนผสม เรื่องการเลี้ยงสัตว์ และเงินทุนหมุนเวียนปัญหา
 ของเยาวชนเกษตร ที่ผู้ให้ข้อมูลระบุว่า "เป็นปัญหามาก" มีอยู่ 2 ปัญหา คือ ไม่มีเงินทุน
 หมุนเวียนทำกิจกรรมด้านการเกษตรและเจ้าหน้าที่เกษตรไม่ไปเยี่ยมเยียนและไม่ให้ความรู้.

ABSTRACT

Title : Some Factors Affecting Migration of Young Farmers
in Sukhothai Province, Thailand

By : Pradit Sriouan

Degree : Master of Agricultural Technology
(Agricultural Extension)

Major Field : Agricultural Extension

Chairman, Thesis Advisory Board :

(Associate Professor Dr. Wittaya Damrongkiattisak)

..... 31 / Oct. / 1994

The objectives of the research were to investigate 1) personal and socio-economic characteristics of migrated young farmers in Sukhothai province ; 2) some push and pull factors affecting their migration ; and 3) their needs and problems. The respondents were 96 samples of young farmers, selected from the total population of 2,530 who had migrated to other provinces and were back in Sukhothai during the data collection period. The data were collected by interview schedules, analyzed by SPSS program computer and reported as percentage, arithmetic mean, and standard deviation.

The findings revealed that most of the respondents were female, single, 20 years on average and had completed grade 6. Most of their parents were farmers.

Some push factors indicated as most likely reasons for migration were : (1) natural disasters in farming areas ; and 2) low income obtained from farming resulting in unimproved living

condition. The factor indicated as much likely reasons were : 1) unstable income obtained from selling agricultural product; 2) lack of working capital for farming; 3) damage to agricultural product by insect pests; and 4) insufficiency of working capital.

Some pull factors indicated by most of the respondents as much likely reasons for migration were : 1) higher incomes obtained from other occupations; 2) greater convenience of other occupations ; and 3) better opportunity for gaining academic and practical knowledge.

Four items of information were indicated as needed at a high level were : crop cultivation ; integrated farming system ; livestock raising ; and working capital for farming. The respondents identified two high level problems : lack of working capital and neither visit nor knowledge were provided by agricultural extension agents.

บทที่ 1

บทนำ

(INTRODUCTION)

ประเทศไทยได้สนับสนุนนโยบายให้การเกษตรเป็นพื้นฐานของการพัฒนาด้านเศรษฐกิจและให้ความสำคัญต่อเกษตรกร ตั้งแต่ปี 2504 เนื่องจากเกษตรกรซึ่งเป็นประชากรส่วนใหญ่ของประเทศยิ่งยากจนกว่ากลุ่มประชากรอาชีพอื่น จึงเกิดการอพยพแรงงานเกษตรกรมากขึ้น

ในปัจจุบันการอพยพแรงงานภาคเกษตรกรรมกำลังเป็นปัญหาต่อการพัฒนากลุ่มเยาวชนเกษตร เนื่องจากแรงงานภาคเกษตรกรรมที่อพยพไปทำงานทำในเมืองนั้น จะเป็นแรงงานจากเยาวชนเกษตรเป็นส่วนใหญ่

สำหรับจังหวัดสุโขทัย แรงงานหนุ่มสาวส่วนใหญ่อพยพไปทำงานที่อื่น (โดยเฉพาะในกรุงเทพมหานคร) จึงทำให้แรงงานภาคเกษตรกรรมขาดแคลน จะเห็นว่าในแต่ละปีจะมีการจ้างแรงงานตัดอ้อยระยะสั้น ๆ ประมาณ 3-5 เดือน เป็นจำนวนมาก เนื่องจากการขาดแคลนแรงงานในท้องถิ่น จึงทำให้ต้องมีการเคลื่อนย้ายแรงงานนอกถิ่นเข้ามาเป็นจำนวนไม่น้อย จังหวัดสุโขทัยมีเกษตรกรร้อยละ 80 แต่แรงงานหนุ่มสาวส่วนใหญ่อพยพไปทำงานต่างจังหวัด ทำให้แรงงานภาคเกษตรกรรมขาดแคลนในบางพื้นที่ สถิติจากบริษัทบริการข้อมูลผู้จัดการ จำกัด (2537 :11) ระบุว่าจำนวนประชากรอายุระหว่าง 17-25 ปี ที่ว่างงานในภาคฤดูแล้งของจังหวัดสุโขทัยมีจำนวน 93,700 คน จากแรงงานเยาวชน ทั้งจังหวัด 98,540 คน คิดเป็นร้อยละ 95 จากสถิติดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าแรงงานเยาวชนที่ว่างงานเหล่านี้นับว่าส่วนใหญ่จะอพยพไปทำงานต่างจังหวัด

ระบุว่าปัจจุบันนี้จังหวัดสุโขทัยมีกลุ่มเยาวชน เกษตรทั้งหมด 136 กลุ่ม สมาชิก 2,907 คน มีการอพยพแรงงานไปทำงานที่อื่น จำนวนทั้งหมด 2,530 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 87 ของสมาชิกทั้งหมดการอพยพดังกล่าว จึงทำให้จังหวัดสุโขทัยไม่สามารถดำเนินการ

พัฒนาโครงสร้างกลุ่มเยาวชนเกษตรตามระบบการผลิตเกษตรแผนใหม่ ไปสู่ชนบทได้อย่าง
เต็มที่ เนื่องจากเยาวชนเกษตรเป็นความหวังของภาคเกษตรกรรมเพื่อเป็นผู้นำทางด้าน
วิชาการการเกษตร ที่จะนำไปสู่การพัฒนาบุคคลเป้าหมายคือ เกษตรกรข้างเคียงได้

จากสถานการณ์ดังกล่าว จังหวัดสุโขทัยจึงได้ตระหนักถึงความสำคัญของการ
อพยพแรงงานของกลุ่มเยาวชนเกษตรในอำเภอต่าง ๆ และได้ดำเนินการรณรงค์ชี้แจงให้ผู้
ปกครอง และสมาชิกกลุ่มเยาวชนเกษตรให้เห็นความสำคัญของปัจจัยดึงดูดและปัจจัยผลักดัน
ที่เป็นสาเหตุการอพยพแรงงานภาคเกษตรกรรมในอนาคต ซึ่งจะมีผลกระทบต่อแรงงานภาค
เกษตรกรรมของจังหวัดและประเทศชาติโดยรวม

จากเหตุผลดังกล่าวหากผู้เกี่ยวข้องได้ทราบถึงปัจจัยแรงผลักดัน และปัจจัย
แรงดึงดูดเยาวชนเกษตรที่อพยพแรงงานก็จะทำให้ผู้มีหน้าที่ดำเนินการป้องกัน และแก้ไข
ปัญหาได้อย่างถูกต้องซึ่งจะทำให้เยาวชนชลอการอพยพแรงงานไปทำงานที่อื่นได้

ปัญหาการวิจัย

(Statement of the Problem)

ในปี 2536 จังหวัดสุโขทัยมีประชากรทั้งสิ้น 609,974 คน เป็นชาย
301,109 คน เป็นหญิง 308,865 คน คิดเป็นร้อยละ 49.36 และร้อยละ 50.56
ของจำนวนประชากรทั้งจังหวัด ตามลำดับ ประชากรส่วนใหญ่ในวัยทำงาน (อายุระหว่าง
15-59 ปี) มีจำนวน 417,649 คน หรือร้อยละ 68.47 ของประชากรทั้งหมด คิดเป็น
แรงงานก่อสร้างจำนวน 41,765 คน หรือร้อยละ 10.00 และเป็นแรงงานบริการจำนวน
33,412 คน หรือร้อยละ 8.00 ส่วนที่เหลือ เป็นประชากรภาคเกษตรกรรมจำนวน
342,472 คน หรือร้อยละ 82.00 (บริษัทบริการข้อมูลผู้จัดการ จำกัด, 2537 : 11)

สำนักงานเกษตรจังหวัดสุโขทัย (2536 : ไม่ระบุหน้า) ระบุว่า การขาดแคลนแรงงานภาคเกษตรกรรมของจังหวัดสุโขทัยเป็นการขาดแคลน ช่วงหลังฤดูการเก็บเกี่ยว เนื่องจากสาเหตุการขาดแคลนนํ้า และไม่มีทุนดำเนินการจึงทำให้เยาวชนว่างงานประมาณ 4-6 เดือน คือตั้งแต่เดือนธันวาคม-พฤษภาคมของทุกปีและการเคลื่อนย้ายแรงงานดังกล่าวทำให้มีการจ้างงานเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ทั้งนี้อำเภอที่มีการอพยพแรงงานออกจากท้องถิ่นมากที่สุดได้แก่ อำเภอทุ่งเสลี่ยม รองลงมาคือ อำเภอเมือง (สถิติข้อมูลแรงงานจังหวัดสุโขทัย 2536 : 3) เนื่องจากจังหวัดสุโขทัยมีอุตสาหกรรม และพาณิชย์กรรมขนาดใหญ่ไม่กี่แห่งจึงทำให้แรงงานหนุ่มสาวส่วนใหญ่ อพยพไปทำงานที่อื่น โดยเฉพาะที่กรุงเทพมหานคร จึงทำให้แรงงานเยาวชนขาดแคลน

ข้อมูลงานพัฒนาสถาบันพัฒนาเกษตรกรและกิจการรมพิเศษ สำนักงานเกษตรจังหวัดสุโขทัย (2536) ระบุว่า การอพยพแรงงานเยาวชนภาคเกษตรกรรมนั้นมีจำนวนมากถึง คิดเป็นร้อยละ 87 ของสมาชิกเยาวชนเกษตรทั้งหมด และในอนาคตจังหวัดสุโขทัยจะต้องอาศัยแรงงานภาคเกษตรจากที่อื่นทำให้ต้นทุนผลิตด้านการเกษตรสูงขึ้นอีก (แรงงานจังหวัดสุโขทัย, 2536 ไม่ระบุหน้า) ซึ่งเป็นผลกระทบต่อรายได้หลักของจังหวัดและประเทศชาติในอนาคต

การศึกษาเรื่องปัจจัยบางประการที่เป็นสาเหตุการอพยพแรงงานภาคเกษตรกรรมของเยาวชนเกษตรในจังหวัดสุโขทัย ครั้งนี้จึงมุ่งศึกษาข้อมูลด้านสภาพส่วนบุคคล เศรษฐกิจและสังคม ของกลุ่มเยาวชนเกษตร รวมถึงปัจจัยที่เป็นสาเหตุผลักดันหรือดึงดูดให้เยาวชนเกษตรอพยพแรงงานไปหางานทำต่างจังหวัด นอกจากนี้ยังสนใจที่จะทราบปัญหาอุปสรรคความต้องการของกลุ่มเยาวชนเกษตรในจังหวัดสุโขทัย เพื่อจะเป็นแนวทางปฏิบัติงาน และปรับปรุงการดำเนินงานกลุ่มเยาวชนเกษตรของจังหวัดสุโขทัยให้ถูกต้องเหมาะสม สอดคล้องกับความต้องการของสมาชิก และเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์

(Objectives of the Study)

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้คือ

1. เพื่อทราบถึงลักษณะส่วนบุคคล เศรษฐกิจ และสังคมของเยาวชนเกษตรกรในจังหวัดสุโขทัย
2. เพื่อศึกษาปัจจัยดึงดูดและปัจจัยผลักดันบางประการ ที่เป็นสาเหตุของการอพยพแรงงานของเยาวชนเกษตรกรในจังหวัดสุโขทัย
3. เพื่อทราบถึงความต้องการ และปัญหาของเยาวชนเกษตรกรบางประการในจังหวัดสุโขทัย

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

(Expected Results)

ผลการวิจัยครั้งนี้ คาดว่าจะเป็นประโยชน์ดังนี้คือ

1. สำนักงานเกษตรอำเภอและสำนักงานเกษตรจังหวัดจะสามารถนำผลการวิจัยครั้งนี้มาเป็นแนวทางวางแผนพัฒนากลุ่มเยาวชนเกษตรกร เพื่อชลอการอพยพแรงงานเยาวชนเกษตรกรในจังหวัดสุโขทัย
2. ผลการวิจัยครั้งนี้คาดว่าจะเป็ประโยชน์ต่อผู้บริหารงานส่งเสริมการเกษตรที่จะสามารถใช้เป็นพื้นฐานการติดตามประเมินผลการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร และเจ้าหน้าที่เคหกิจการเกษตรได้ในเวลาที่เหมาะสม
3. เพื่อเป็นแนวทางสำหรับ ผู้เกี่ยวข้องงานพัฒนาสถาบันเกษตรกร กรมส่งเสริมการเกษตร เพื่อใช้ประโยชน์ปรับปรุงกลุ่มเยาวชนที่สภาพปัญหาคล้ายคลึงกัน

ขอบเขตและข้อจำกัดของการวิจัย
(Scope and Limitation of the Study)

การศึกษาวิจัยครั้งนี้จะศึกษาเฉพาะเรื่องปัจจัยบางประการที่เป็นสาเหตุการ
อพยพแรงงาน ของกลุ่มเยาวชนเกษตรกรในจังหวัดสุโขทัยต่อไปนี้ คือ

1. ลักษณะส่วนบุคคล สภาพเศรษฐกิจ สังคมของกลุ่มสมาชิกกลุ่มเยาวชน
เกษตรกรที่จดทะเบียนตามระเบียบกรมส่งเสริมการเกษตรในจังหวัดสุโขทัยเท่านั้น
2. ปัจจัยผลักดันและปัจจัยดึงดูดที่จะศึกษาได้แก่ ปัจจัยด้านระดับการครองชีพ
พืชที่ทำการเกษตร สภาพภูมิอากาศ ทุนดำเนินการ ด้านเศรษฐกิจ สังคมสิ่งแวดล้อม เท่า
นั้นว่าจะเป็นสาเหตุที่ทำให้เยาวชนเกษตรกรอพยพและหลังจากเสร็จสิ้นการศึกษาแล้ว จะทำ
ให้ผู้เกี่ยวข้องทราบปัจจัยนี้เกี่ยวกับการอพยพอย่างแท้จริง และจะดำเนินการหาวิธีการชลอ
การอพยพแรงงานเกษตรกรในจังหวัดสุโขทัยต่อไป
3. ข้อมูลรวบรวมเพื่อการศึกษาครั้งนี้ เป็นข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยการอพยพแรง
งานเฉพาะในรอบปีที่ผ่านมาคือ ตั้งแต่เดือนมิถุนายน 2536 ถึงเดือนพฤษภาคม 2537 ซึ่ง
มาจากการสัมภาษณ์จากความจำและความคิดเห็นของเยาวชนเกษตรกรที่อายุระหว่าง 15-30
ปี ที่เคยอพยพไปทำงานต่างจังหวัดและกลับมาอยู่ที่บ้านในขณะรวบรวมข้อมูล

นิยามศัพท์ปฏิบัติการ
(Operational Definition)

เยาวชนเกษตรกร หมายถึง เยาวชน ที่มีอายุระหว่าง 15-30 ปี และประ
กอบอาชีพการเกษตรเป็นอาชีพหลักภายในจังหวัดสุโขทัยที่มีการอพยพแรงงานไปทำงานต่าง
จังหวัด

ลักษณะส่วนบุคคล หมายถึง ลักษณะต่าง ๆ ของผู้ให้ข้อมูลทั้งทางกายภาพ เศรษฐกิจและสังคม

อายุ หมายถึง จำนวนเวลาเป็นปีของผู้ให้ข้อมูลตั้งแต่เกิดจนถึงบันทึกข้อมูล

เพศ หมายถึง เพศหญิงหรือเพศชายของสมาชิกเยาวชนเกษตร

ระดับการศึกษา หมายถึง คุณวุฒิทางการศึกษาชั้นสูงสุดของผู้ให้ข้อมูล

สถานภาพการสมรส หมายถึง สถานภาพของผู้ให้ข้อมูลอาจจะเป็นโสด สมรส แล้วหรือหย่าร้าง

ภูมิหลังอาชีพของครอบครัว หมายถึง อาชีพเดิมของครอบครัวผู้ให้ข้อมูลก่อนที่จะอพยพไปทำงานที่อื่น

การอพยพแรงงาน หมายถึง การเคลื่อนย้ายการทำงานอาชีพด้านการเกษตรที่เคยดำเนินการจากชนบทไปเป็นการทำงานอาชีพด้านอื่นหรือด้านการเกษตรในพื้นที่อื่น

ปัจจัยการอพยพแรงงาน หมายถึง สาเหตุที่ทำให้เกิดการอพยพแรงงานของสมาชิกเยาวชนเกษตร ซึ่งประกอบไปด้วยปัจจัยผลักดัน และปัจจัยดึงดูด

ปัจจัยผลักดัน (push factor) หมายถึง ปัจจัยที่ส่งผลให้ผู้ให้ข้อมูลอพยพแรงงานไปทำงานในพื้นที่อื่น ซึ่งได้แก่

- ระดับการครองชีพ หมายถึง จำนวนรายได้ของเยาวชนเกษตร ต่อเดือน

- พื้นที่ทำการเกษตร หมายถึง จำนวนพื้นที่ทำการเกษตรของเขาวชน
เกษตร

- สภาพภูมิอากาศ หมายถึง ภัยธรรมชาติเนื่องจากประสพภัยแล้ง
น้ำท่วม โรคแมลงทำลายเสียหาย

- ทุนดำเนินการ หมายถึง จำนวนทุนที่ดำเนินการในฟาร์ม

ปัจจัยดึงดูด (pull factor) หมายถึง ปัจจัยที่ช่วยหรือกระตุ้นให้ผู้ให้ข้อมูล
อพยพแรงงานไปทำงานในพื้นที่อื่น ซึ่งได้แก่

- ด้านเศรษฐกิจ หมายถึง อาชีพ รายได้ ค่าจ้างแรงงานในเมือง

- ด้านสังคมสิ่งแวดล้อม หมายถึง จำนวนผู้ให้ข้อมูลที่ถูก เพื่อนฝูงหรือญาติ
พี่น้องชักชวนไปทำงานต่างจังหวัด

ความต้องการของเขาวชนเกษตร หมายถึง ความต้องการมีพรรคพวกทำ
กิจกรรมและความต้องการสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่ของเขาวชนเกษตร

ความต้องการมีพรรคพวกทำกิจกรรม หมายถึง ความต้องการจำนวนพวกพ้องที่
ดำเนินกิจกรรมในกลุ่มเดียวกัน

ความต้องการการสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่ และที่ปรึกษา หมายถึง ความต้อง
การบปะ เจ้าหน้าที่ที่ส่งเสริมการเกษตร และที่ปรึกษาในแปลงฝึกปฏิบัติ ความต้องการ
ดำเนินกิจกรรม ตลอดจนความต้องการด้านอื่น ๆ ที่เป็นผลทำให้กลุ่มเขาวชนไม่ต้องอพยพ
ไปหางานทำที่อื่น

ปัญหาของเยาวชนเกษตร หมายถึง สิ่งที่ทำให้เกิดข้อสงสัยหรือเกิดอุปสรรคข้อขัดข้องในการปฏิบัติงานหรือการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ของเยาวชนเกษตรทำให้งานนั้นกิจกรรมนั้นเป็นไปอย่างไม่มีประสิทธิภาพ ไม่บรรลุผลตามเป้าหมาย

บทที่ 2

การตรวจเอกสารที่เกี่ยวข้อง

(REVIEW OF RELATED LITERATURE)

การวิจัยครั้งนี้ได้ศึกษาเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อให้เกิดความกระจ่าง
ตลอดจนสามารถเข้าใจถึงปัญหาและการดำเนินการวิจัยได้อย่างถูกต้อง โดยครอบคลุมเนื้อหา
ซึ่งนำมาเสนอดังนี้

1. การอพยพแรงงาน
2. ปัจจัยที่เป็นผลทำให้เกิดการอพยพแรงงานภาคเกษตรกรรม
3. ความหมายของกลุ่มเยาวชนเกษตร
4. ลักษณะส่วนบุคคลของกลุ่มเยาวชนเกษตร
5. ความต้องการของเยาวชนเกษตร

1. การอพยพแรงงาน

การอพยพแรงงาน หมายถึง การเปลี่ยนแปลงสถานที่ของบุคคลซึ่งได้แก่ การ
เปลี่ยนแปลงที่ทำมาหากินจากชนบทสู่ในเมือง หรือเพื่อการเปลี่ยนแปลงอาชีพจากชาวนามา
เป็นอาชีพอุตสาหกรรมหรือก่อสร้าง หรือเปลี่ยนแปลงจากอาชีพการเกษตรจากชนบทมาสู่
อาชีพการเกษตรในเมือง เป็นต้น (รัชนิกร เศรษฐ, 2528 : 106) ทำนองเดียวกัน
Pitirim A.Sorkin และคณะ (1965 : 502) ให้ความหมายว่า การอพยพแรงงาน
เป็นการเคลื่อนไหวทางสังคมซึ่งมีทั้งการเคลื่อนไหวจากระดับต่ำไปสู่ระดับสูง และเป็น
การเคลื่อนไหว โยกย้ายที่ทำมาหากินจากชนบทสู่ในเมือง

บุญเลิศ ศุภติติก และคณะ (2524 : 181) กล่าวว่าสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อการ
ย้ายถิ่นที่อยู่ในประเทศไทย ได้แก่

1) ทางด้านเศรษฐกิจ เช่น ความแห้งแล้งกันดาร ชาติที่ถิ่นทำกิน การไม่มีงานทำเนื่องจากทำนาไม่ได้ผล

2) ทางด้านติดตามครอบครัว หรือเพื่อศึกษาต่อ แต่เป็นสาเหตุน้อยมาก

2. ปัจจัยที่เป็นสาเหตุการอพยพแรงงานของกลุ่มเยาวชนเกษตร

ปัจจัย หมายถึง สิ่งที่เป็นตัวกำหนดให้เยาวชนอพยพ เช่น เวลา สถานที่ และกิจกรรม ซึ่งบุญเลิศ ศุภติติก และคณะ (2524 : 168) กล่าวว่า การย้ายโดยอาศัยระยะเวลาเป็นการย้ายถิ่นตามฤดูกาล ซึ่งหมายถึงการย้ายถิ่นของผู้ประกอบการทางการเกษตรที่ย้ายไปทำงานที่อื่นชั่วคราว ในช่วงฤดูว่างงาน ส่วนการย้ายโดยอาศัยปัจจัยทางสถานที่เป็นการย้ายถิ่นระหว่างประเทศและการย้ายถิ่นภายในประเทศ สำหรับการย้ายถิ่นเพื่อดำเนินกิจกรรมนั้น เป็นการย้ายเพื่อไปหางานทำหรือไม่ดำเนินกิจกรรมตามความสมัครใจหรือตามความชำนาญของตนเอง

ปัจจัยที่เป็นสาเหตุการอพยพสามารถแบ่งได้ 2 ประเภท คือปัจจัยผลักดันและปัจจัยดึงดูด (รัชนีกร เศรษฐ, 2528 : 109-110) ซึ่งครอบคลุมถึงสภาพภูมิศาสตร์ เศรษฐกิจและสังคมดังนี้

ก. ปัจจัยผลักดัน (push factors) หมายถึงปัจจัยที่ทำให้ชาวชนบทต้องละทิ้งถิ่นเดิมเพื่อไปอาศัยอยู่ในเมืองนั้นมักจะเป็นสาเหตุผลักดันจากชนบทมากกว่าสาเหตุดึงดูดของเขตเมือง ซึ่งหมายถึงว่าในชนบทมีสภาวะบางประการที่ไม่เป็นที่พึงพอใจของชาวชนบทจนต้องละทิ้งถิ่นที่อยู่และอาชีพเดิม เข้าไปสู่โลกใหม่ที่ไม่มี ความคุ้นเคยมาก่อน สภาวะดังกล่าวได้แก่

1) ระดับการครองชีพ ตัวแปรด้านเศรษฐกิจ นับว่าเป็นตัวสำคัญยิ่งต่อการอพยพแรงงานของประชากรชนบท ซึ่งเป็นที่ยอมรับกันมานานแล้วว่าเมื่อระดับการครองชีพชนบทต่ำลงคนในชนบทจะอพยพออกจากถิ่นเดิมเพื่อโอกาสในเชิงเศรษฐกิจ

2) **พื้นที่การเกษตร** เนื่องจากอัตราการเพิ่มของประชากรตามธรรมชาติค่อนข้างสูง แต่จำนวนที่ดินทำกินไม่เพิ่มเป็นผลทำให้พื้นที่ทำการเกษตรของเกษตรกรลดลงตามลำดับ ทั้งยังทำให้ผลผลิตของเกษตรกรลดลงด้วย ซึ่งเป็นสิ่งกีดกันทำให้ชาวชนบทต้องเกิดการอพยพไปทำที่อื่น

3) **สภาพภูมิอากาศทางธรรมชาติ** การทำการเกษตรในชนบทจำเป็นต้องอาศัยน้ำฝน หากปีไหนฝนแล้ง ผลผลิตทางการเกษตรจะได้น้อย บางครั้งฝนตกมากเกินไปจนน้ำท่วมผลผลิตในปีนั้นต้องสูญเสีย เกษตรกรซึ่งทนต่อผลกระทบอันเกิดจากปัจจัยผลักดันทางธรรมชาติก็ไม่อาจควบคุมได้จำเป็นต้องละทิ้งพื้นฐานกันไป (นิพนธ์ เทพวัลย์, 2523 : 246) ในทำนองเดียวกัน ฝรั่ง เสงี่ยมประชา (2535 : 160-161) กล่าวว่า ปัจจัยทางสภาวะแวดล้อมทางธรรมชาติที่ไม่เหมาะสม เป็นต้นว่าความแห้งแล้ง ภัยธรรมชาติอาจเป็นสาเหตุของปัญหาทางสังคมได้

Horton and Leslie ในสุนัตรา สุภาพ (2535 : 89) พบว่า ชาวชนบทมีชีวิตขึ้นอยู่กับธรรมชาติ ซึ่งถ้าปีใดดินฟ้าอากาศดี ผลผลิตมากชาวชนบทก็มีโอกาสซื้อหาสิ่งทีตนต้องการได้แต่ถ้าปีใดฝนไม่ตกผลผลิตน้อยชาวนาก็ทุกข์ยากอาจจะเป็นหนี้สินและเป็นการทำให้ทุนรอนในปีต่อ ๆ ไป ลดน้อยลง และสุนัตรา สุภาพ (2535 : 90) ยังกล่าวว่าความแห้งแล้งของชนบทเป็นเรื่องสำคัญ เพราะเกษตรกรต้องใช้น้ำในการประกอบอาชีพไม่ว่าจะเป็นการทำนา ทำไร่ เลี้ยงสัตว์ รวมทั้งแหล่งคมนาคมขนส่งสินค้าต่าง ๆ ฉะนั้นการชลประทานจึงเป็นหัวใจสำคัญของเกษตรกรรมรัฐควรชุดคลองส่งน้ำให้ถึงที่ดินของเกษตรกรเพื่อปลูกพืชผลและประกอบอาชีพต่าง ๆ ได้ตลอดปี และเป็นผลทำให้เกษตรกรในชนบทชลอการอพยพเข้าไปทำงานที่อื่นได้อีกทางหนึ่ง

4) **ทุนดำเนินกิจกรรมด้านการเกษตร** การดำเนินการทางด้านการเกษตรนั้น ทุนหรือสินเชื่อเป็นปัจจัยที่สำคัญอย่างหนึ่ง จิตร ชำช่อง (2526 : 133) กล่าวว่า ในการทำฟาร์ม แม้ว่าจะมีปัจจัยของธรรมชาติเอื้ออำนวยให้มีค่าใช้จ่ายหรือมีผลตอบแทนสูง แต่ในระยะยาวความต้องการเงินมาลงทุนจะเพิ่มมากขึ้น เพราะเมื่อใช้ไปนาน ๆ ที่ดินเสื่อมคุณภาพ จึงจำเป็นต้องจัดหาพืช สัตว์ พันธุ์ใหม่ ที่ให้ผลตอบแทนและความต้องการสูงความสามารถของเกษตรกรในการเพิ่มผลผลิตต่อไร่ เพิ่มประสิทธิภาพใช้แรงงาน การนำกิจกรรมต่าง ๆ มาทำการผลิตร่วมกันในฟาร์มเป็นสิ่งที่ต้องใช้เงินและสินเชื่อใน

รูปต่าง ๆ ด้วย โดยเฉพาะเกษตรกรไทย ซึ่งมีที่ดินถือครองโดยเฉลี่ยมีขนาดเล็ก ประสิทธิภาพการผลิตต่ำอันเนื่องมาจากบริการด้านเอื้ออำนวยการผลิตมีไม่เพียงพอ และความไม่มั่นคงความต้องการสินเชื่อยังมีมากขึ้น (ฉัตร ชำชอง, 2526 : 133)

แต่สินเชื่อเพื่อการเกษตรไม่ได้รับความสำคัญจากรัฐบาล และธนาคารพาณิชย์ ในสมัยก่อน ๆ เท่าที่ควร แม้ความสนใจที่เกิดขึ้นในธนาคารพาณิชย์นั้นก็ตามเกิดจากผลกระทบภายนอกมากกว่าเกิดจากน้ำใจจริงของธนาคาร หรือแม้แต่ธนาคารเพื่อการเกษตร และสหกรณ์ (ธกส.) เอง เวลากู้ยืมเงินมาจากต่างประเทศในอัตราดอกเบี้ยเพียงร้อยละ 3.4 ต่อปี และมีระยะปลอดหนี้เป็นเวลานานแต่กลับเอามาให้เกษตรกรกู้ต่อโดยคิดดอกเบี้ยร้อยละ 15 ต่อปี ดูผิวเผินแล้วจะเห็นว่าธนาคารนี้มียาได้จากเกษตรกร 2-4 เท่าตัว

แหล่งเงินทุนสำหรับดำเนินการทางด้านการเกษตรกลุ่มเยาวชนเกษตรนั้นนอกจากจะมาจากสถาบันการเงินของรัฐและเอกชนแล้ว ยังมีสถาบันการเงินอีกหลายแห่งที่ให้สมาชิกกลุ่มเยาวชนกู้ยืม กล่าวคือ มูลนิธิสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา สยามบรมราชกุมารี เป็นอีกแห่งหนึ่งที่ให้สินเชื่อแก่เยาวชนเกษตร แต่ก็เป็นแหล่งที่ให้สินเชื่ออย่างไม่เต็มที่ ทั้งนี้เพราะทุนมูลนิธิมีไม่เพียงพอกับความต้องการของเยาวชนเกษตรทั่วประเทศ จะเห็นได้ว่าปี 2537 สำนักงานส่งเสริมการเกษตรภาคเหนือ จังหวัดเชียงใหม่ ได้รับทุนมูลนิธิ เป็นเงิน 500,000 บาท เมื่อคิดอัตราการให้เงินกู้เฉลี่ยกับจำนวนสมาชิกเยาวชนเกษตรแล้ว จึงเป็นทุนที่ไม่พอกับความต้องการของเยาวชนเกษตร (ฝ่ายสถาบันเกษตรกรสำนักงานส่งเสริมการเกษตรภาคเหนือ จังหวัดเชียงใหม่, 2536 : ไม่ระบุหน้า) อย่างไรก็ตามการที่มูลนิธิ ดังกล่าวได้ให้การสนับสนุนทุนดำเนินการแก่เยาวชนเกษตร ทั้งประเทศนับว่าเป็นพระมหากรุณาธิคุณอย่างล้นพ้น ทั้งนี้เงินที่ให้การสนับสนุนแก่เยาวชนนั้นเป็นการสนับสนุนเพื่อลงทุนขึ้นต้นและเป็นทุนที่ไม่คิดดอกเบี้ย

จากสถิติของสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (2516 : ไม่ระบุหน้า) รายงานว่า ในบรรดาแหล่งสินเชื่อทั้งที่เป็นสถาบันและไม่เป็นสถาบันนั้น เกษตรกรต้องการติดต่อกับแหล่งซึ่งเป็นสถาบันมากที่สุด ร้อยละ 64 อีกร้อยละ

36 นั้นกู้จากแหล่งที่เป็นสถาบันจากแหล่งกู้ที่ไม่เป็นสถาบันเกษตรกร โดยกู้จากญาติพี่น้อง และเพื่อนบ้านมากที่สุด

๓. ปัจจัยดึงดูด (pull factors) รัชนิกร เศรษฐ (2528 : 118) ระบุว่า ปัจจัยดึงดูดคือปัจจัยที่สามารถดึงดูดให้ผู้อพยพเข้ามาอยู่ในเมือง โดยเฉพาะ กรุงเทพฯ ซึ่งประกอบด้วย

1) ด้านเศรษฐกิจ

- อัตราค่าจ้างแรงงานในเมืองสูง : วารสารเศรษฐกิจ ธนาคารกรุงเทพ ฯ (2523 : 256) กล่าวว่า ในเมืองให้โอกาสที่จะทำงานได้มากกว่าอัตราค่าจ้างสูงกว่าที่เคยได้รับในชนบท แม้ว่าผู้อพยพจากชนบท จะไร้ฝีมือและไม่มีการวางแผนล่วงหน้ามาก่อนว่าจะทำงานประเภทไหนได้ แต่เมื่อมีชนิดของงานให้เลือกมาก ก็สามารถทำได้โดยแทบไม่ต้องเลือกโดยได้รับค่าจ้างแรงงานสูงกว่าชนบทก็พอใจแล้ว เมื่อปี 2521 สำนักงานสถิติแห่งชาติได้สำรวจการโยกย้ายถิ่นฐานเข้าไปในกรุงเทพฯ (ใน รัชนิกร เศรษฐ, 2526 : 119) พบว่ามีผู้อพยพย้ายถิ่นเพราะเหตุผลทางเศรษฐกิจคือเพื่อหางานทำค่อนข้างสูง มีถึง ร้อยละ 63 และร้อยละ 83 ของจำนวนดังกล่าวเป็นแรงงานเฉพาะฤดูกาลในฤดูที่ทำนาไม่ได้

2) ด้านสังคมและสภาพแวดล้อม

- คำชักชวนจากญาติพี่น้องและเพื่อนฝูง : รัชนิกร เศรษฐ (2526 : 119) กล่าวว่า ญาติพี่น้อง และเพื่อนฝูง ซึ่งอพยพเข้ามาทำงานในเมืองใหญ่อยู่ก่อนแล้ว เมื่อกลับไปเยี่ยมบ้านมักจะชักชวนชาวชนบท อพยพเข้าไปทำงานในเมืองใหญ่บ้าง คนในชนบทที่สนใจก็อพยพตามออกมาเพราะความไว้นื้อเชื่อใจผู้ชักชวน

จากการศึกษาของ สุวัลลีย์ เปี่ยมปิติ (2526 : 116) พบว่า สาเหตุของการอพยพย้ายถิ่นฐานของประชากรชนบท คือสภาพทางภูมิศาสตร์ เศรษฐกิจ ซึ่งเป็นผลผลักดันให้ผู้ย้ายถิ่นจากชนบทสู่กรุงเทพฯ โดยเฉพาะการย้ายถิ่นฐานชั่วคราวหรือการย้ายถิ่นฐานตามฤดูกาล ที่ไม่สามารถประกอบอาชีพทางการเกษตรได้ เช่น ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา สาเหตุที่อพยพเข้ากรุงเทพฯ ที่สำคัญที่สุดคือ การประกอบอาชีพ ผู้ให้ข้อมูลร้อยละ 44.70 ตอบว่า การทำมาหากินฝืดเคืองหรือทำนา ทำไร่ไม่ได้ผล ไม่มีพื้นที่ทำการเกษตรเป็นของตนเอง ร้อยละ 15.90 ไปหางานทำ ที่มีรายได้ดีกว่าร้อยละ 32.80 ที่เป็นเช่นนั้นเพราะประชากรร้อยละ 80 มีอาชีพทางด้านการเกษตร ซึ่งจำเป็นต้องมีชีวิตขึ้นอยู่กับความผันแปรของธรรมชาติ ดังนั้นเมื่อเกิดฝนแล้ง น้ำไม่เพียงพอแก่การประกอบอาชีพการเกษตรหรือผลผลิตราคาต่ำ จึงก่อให้เกิดปัญหาเศรษฐกิจทางด้านอื่น ๆ ตามมา จำเป็นต้องย้ายถิ่นที่อยู่ไปเพื่อหางานทำที่มีรายได้ดีกว่า

3. ความหมายของกลุ่มเยาวชนชนเกษตร

"กลุ่ม" (group) ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2525 : 63) หมายถึง คน สัตว์ หรือสิ่งของต่าง ๆ ที่รวมกันเป็นกลุ่มหรือก้อน นอกจากนี้ อารณณัณท์ จันทรส่วง (2525 : 51) ยังได้อธิบายว่า กลุ่ม หมายถึง บุคคลจำนวนหนึ่งที่มีความสนใจร่วมกัน มีการเร่ร่อนเข้าซึ่งกันและกันมีความจงรักภักดีร่วมกันและมีส่วนร่วมในกิจกรรมเดียวกัน

Warters (1960) ใน อารณณัณท์ จันทรส่วง (2525 : 51) ให้ความหมายของกลุ่มทางสังคมว่า เป็นการรวมกันของปัจเจกบุคคลซึ่งมีจุดหมายปลายทางร่วมกัน มีการเร่ร่อนเข้าระหว่างกัน และมีความรับผิดชอบระหว่างสมาชิกด้วยกัน ซึ่งทำให้ความต้องการของปัจเจกบุคคลบรรลุผลอย่างน่าพึงพอใจและเป็นปัจเจกบุคคลก้าวหน้าสู่ความมีสัมพันธภาพระหว่างกันกับสมาชิกกลุ่มอื่น ๆ แสดงตัวกับกลุ่มและรับหน้าที่ผ่านทางสมาชิกภาพในกลุ่มทำนองเดียวกัน Watson (1996) ใน อารณณัณท์ จันทรส่วง (2525 : 51) ให้ความเห็นว่า "กลุ่มทางสังคม" คือ การที่บุคคลมารวมกัน โดยมีปฏิสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด

(face of interactions) แต่ละคนตระหนักถึงสมาชิกภาพภายในกลุ่ม ตระหนักถึงคนอื่น ๆ ในกลุ่มแต่ละคนได้รับความพึงพอใจบางอย่างจากการที่ตนมีส่วนร่วมร่วมกับคนอื่น

นอกจากนี้ Andrews (1967) ใน อารมณ์พันธ์ จันทรสว่าง (2525 : 52) ยังให้ความหมายของ "กลุ่ม" ว่าเป็นสมาคมของประชาชนซึ่งมีการพบปะกันอย่างใกล้ชิดบ่อย ๆ มีความรู้สึก หักเหน็ด และค่านิยมที่แน่นอนร่วมกัน ดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกัน มีความรู้สึกที่จะแสดงตนและยอมรับนับถือระหว่างกัน ตลอดจนแสวงหาจุดหมายปลายทางร่วมกัน

เยาวชนเกษตร

ปวีต ฅมยาวิทย์ (2534 : 4) กล่าวว่า "เยาวชนเกษตร" หมายถึงชายหญิงที่มีอายุระหว่าง 15-30 ปี ซึ่งแบ่งเป็น 2 ประเภทคือ

ประเภทที่ 1 ยุวเกษตร หมายถึง ผู้ที่มีพื้นฐานความรู้ระดับประถมศึกษาตอนต้น และรวมกลุ่มกันเป็นกลุ่มยุวเกษตรกรและมีแนวโน้มจะยึดอาชีพการเกษตรเป็นอาชีพหลัก

ประเภทที่ 2 เกษตรกรก้าวหน้า หมายถึง ผู้ที่มีพื้นฐานความรู้ระดับ ประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) หรือปริญญาตรีสาขาการเกษตรและประกอบอาชีพการเกษตรเป็นอาชีพหลัก

ทำนองเดียวกัน นิเวศ โรจนชัย (2534 : 7) ให้ความหมายกลุ่มเยาวชนเกษตรหมายถึงกลุ่มเยาวชนนอกโรงเรียน ซึ่งประกอบไปด้วยยุวเกษตรกร เกษตรกรก้าวหน้า ทายาทเกษตรกร และเกษตรกรทั่วไปกล่าวคือ

ยุวเกษตรกร คือ บุตรหลานเกษตรกรที่มีอายุ 10-25 ปี สมัครเป็นสมาชิกกลุ่มยุวเกษตรกรจำนวน 15-30 คน เพื่อรับความรู้และประสบการณ์อาชีพการเกษตร

เคหกิจเกษตร และอนุรักษ์ธรรมชาติให้มีความเป็นผู้นำซึ่งจะช่วยให้ช่วยเหลือตนเอง ครอบครัว และท้องถิ่นจะเป็นผลดีต่อเศรษฐกิจในภาคเกษตรกรรม

เกษตรกรก้าวหน้า คือ ผู้สำเร็จการศึกษาทางการเกษตรแล้วสนใจจะประกอบอาชีพเกษตรกรรม ทั้งมีที่ดินและไม่มีที่ดินเป็นของตนเอง โดยจะได้รับการสนับสนุนในการถ่ายทอดความรู้แบบใหม่ ปัจจัยที่ดิน สินเชื่อ และการตลาด เพื่อสามารถประกอบอาชีพการเกษตรได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ทายาทเกษตรกร คือ เยาวชนที่เป็นบุตรหลานเกษตรกรซึ่งเป็นสมาชิกยุวเกษตรกรหรือเกษตรกรก้าวหน้าหรือเยาวชนในหมู่บ้าน แต่มีความต้องการที่จะประกอบอาชีพการเกษตร

เยาวชนเกษตรทั่วไป คือ เยาวชนในชนบทซึ่งเกี่ยวข้องกับอาชีพเกษตร โดยครอบครัวเป็นเกษตรกร และมีความตั้งใจจะประกอบอาชีพการเกษตรตลอดไป หรือเยาวชนที่ยังตัดสินใจไม่ได้ว่าจะฝึกอาชีพการเกษตรต่อไปหรือไม่ แต่ในปัจจุบันยังเกี่ยวข้องกับอาชีพการเกษตรอยู่

4. ลักษณะส่วนบุคคลของเยาวชนเกษตรที่อพยพแรงงาน

ลักษณะส่วนบุคคลของเยาวชนเกษตรเป็นลักษณะของบุคคล ทั้งทางกายภาพ เศรษฐกิจและสังคม ซึ่งประกอบไปด้วย อายุ เพศ สถานภาพการสมรส การศึกษา และภูมิหลังอาชีพของครอบครัว จากผลการศึกษาของ ริชเนียร์ เศรษฐ (2528 : 119-120) แสดงให้เห็นว่าการย้ายถิ่นนั้น ผู้อพยพส่วนใหญ่จะมีลักษณะทั่วไปดังต่อไปนี้

1) อายุ ผู้อพยพส่วนใหญ่เป็นคนในวัยฉกรรจ์ จากการศึกษาของ Meinkoth (2500) พบว่า ผู้อพยพจากอีสานสู่กรุงเทพฯ นั้น ร้อยละ 75 ของเพศชายมีอายุระหว่าง 20-39 ปี และผลจากการวิจัยของสถาบันประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เรื่องโครงการวิจัยต่อเนื่องระยะยาวเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เศรษฐกิจ และ

ประชากรของประเทศไทย ในเขตชนบทรอบแรก พ.ศ. 2512 และในปี พ.ศ. 2513 พบว่าผู้ย้ายถิ่นเข้าสู่เขตเมืองมีอายุในวัยหนุ่มสาว โดยผู้ย้ายสูงสุดมีอายุอยู่ในช่วง 20-30 ปี ซึ่งก็คล้ายคลึงกับผลการสำรวจของสำนักงานสถิติแห่งชาติเมื่อ พ.ศ. 2521 ซึ่งพบว่าร้อยละ 87 ของ ผู้ย้ายเข้ามากรุงเทพฯ มีอายุต่ำกว่า 30 ปี และในจำนวนนี้ร้อยละ 9 มีอายุต่ำกว่า 10 ปี ซึ่งติดตามบิดา มารดา ทำนองเดียวกัน จากการศึกษาของ สุวลลีย์ เปี่ยมวิติ เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงรูปแบบของการย้ายถิ่นที่อยู่ในประเทศไทย พ.ศ. 2503-2513 ในด้านของอายุว่า ผู้เคลื่อนย้ายส่วนใหญ่อยู่ระหว่าง 10-39 ปี แต่อัตราการเคลื่อนย้ายสูงสุดอยู่ในช่วงอายุ 20-29 ปี

2) เพศ ในปี พ.ศ. 2500 Meinkoth ระบุว่า ผู้อพยพย้ายถิ่นเข้าสู่กรุงเทพฯ จะเป็นเพศชายมากกว่าเพศหญิงในระหว่างปี พ.ศ. 2508-2513 พบว่า ผู้เคลื่อนย้ายเป็นหญิง ได้เพิ่มสูงขึ้น ในพระนคร-ธนบุรี ซึ่งมีผู้เคลื่อนย้ายมาจากภาคต่าง ๆ เกือบ 300,000 คนนั้นปรากฏว่ามากกว่าครึ่งหนึ่งเป็นผู้เคลื่อนย้ายที่เป็นหญิง มีจำนวนสูงกว่าชายที่มาจากภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ลำดับผลการสำรวจผู้อพยพเข้ามาในกรุงเทพฯ ของสำนักงานสถิติแห่งชาติปี พ.ศ. 2521 พบว่า ผู้อพยพราวร้อยละ 60 เป็นเพศหญิง

3) สถานภาพการสมรส จากการวิจัยของสถาบันประชากรศาสตร์พบว่า คนโสดเป็นผู้อพยพเข้ามามากกว่าคนสมรสแล้ว ซึ่งตรงกับสำนักงานสถิติแห่งชาติ สำรวจในปี 2521 ได้พบว่าร้อยละ 70 ของผู้อพยพโยกย้ายเข้ามาในกรุงเทพฯ ที่เหลืออายุ 15 ปีขึ้นไป มีสถานภาพเป็นโสด

4) การศึกษา ผู้อพยพย้ายถิ่นเข้าเมืองมีการศึกษาระดับสูงกว่าผู้ที่ไม่ได้อพยพย้ายถิ่นซึ่งอยู่ในชนบทแต่มีการศึกษาในระดับต่ำกว่าผู้ที่อยู่ในเขตเมือง เช่น ผู้อพยพส่วนใหญ่ในปี 2521 ที่เข้ามาในเขตกรุงเทพมหานครเป็นผู้มีระดับการศึกษาต่ำ ร้อยละ 25 ของผู้อพยพชายและร้อยละ 90 ของผู้อพยพหญิงซึ่งมีงานทำแล้วจะมีการศึกษาในระดับไม่เกินชั้นประถมศึกษา

ทำนองเดียวกัน สุนิตรา สุภาพ (2525 : 29) กล่าวว่า คนไม่มีการศึกษา หรือมีการศึกษาระดับประถมปีที่ 4 หรือมีการศึกษาระดับปริญญาตรี อาจจะว่างงานได้เสมอ เพราะปริมาณของคนที่ว่างงานไม่สมดุลกัน ตลาดแรงงานในระยะ 5 ปีที่ผ่านมาเพิ่มไม่ได้ สัดส่วนกับจำนวนคนที่เพิ่มมากขึ้น ฉะนั้นจึงเป็นหน้าที่ของรัฐที่ต้องกำหนดหลักสูตร ปริมาณผู้สำเร็จการศึกษาให้ตรงกับความต้องการในท้องตลาด โดยเฉพาะควรส่งเสริมการฝึกอบรม เพื่อไปประกอบอาชีพของตนได้ มีตั้งแต่ระดับประถม ซึ่งเป็นภาคบังคับ โดยเพิ่มหลักสูตรใน ชั้นประถมปีที่ 5 และประถมปีที่ 6 ตามความเหมาะสมของภูมิภาคนั้น ๆ

5). ภูมิหลังอาชีพของครอบครัว ผู้อพยพถิ่นจากชนบทสู่กรุงเทพฯ ส่วนใหญ่มี อาชีพเดิมเป็นชาวนา ชาวไร่ จากการสำรวจของสำนักงานสถิติแห่งชาติเมื่อปี 2521พบว่า ร้อยละ 67 ของผู้อพยพจากชนบทไปทำงานในเมืองมีอาชีพเดิมเป็นชาวนา ชาวไร่ ทั้งนี้ เนื่องจากตัวดึงดูดใจของชาวชนบทคือ งานและความเป็นอยู่ในเมืองใหญ่ ซึ่งเป็นเพราะ สะดวกและสบายกว่า นอกจากนั้นในเมืองใหญ่ยังมีเครื่องทุ่นแรงและเครื่องบำรุงความสุข ต่อชีวิตประจำวันมากมาย ซึ่งจะไม่ค่อยพบเห็นในชนบท เช่น เครื่องไฟฟ้า น้ำประปา เป็นต้น

5. ความต้องการของเยาวชน

Maslow (1970 : 35-58) ได้จัดความต้องการขั้นสูงของมนุษย์โดยลำดับ ไว้ 5 ขั้นตอน คือ ความต้องการทางร่างกาย ความต้องการความมั่นคงปลอดภัย ความ ต้องการพวกพ้อง ความต้องการเกียรติ และความต้องการความสำเร็จด้วยตัวเอง

จรรยา มิลินท์ (2525 : 346) กล่าวว่า โดยธรรมชาติของมนุษย์จะต้อง พยายามกระทำให้อยู่ในภาวะสมดุลย์เสมอ เช่น ไม่ให้หิว ไม่ให้เสื่อมเกียรติ ไม่ให้ว่าง นอน ไม่ให้เกิดความอยากใด ๆ ขณะใดเมื่อหิว รู้สึกว่าเสื่อมเกียรติ ว่างนอน อยากได้ ฯลฯ ร่างกายไม่อยู่ในภาวะสมดุลย์เสียแล้ว การที่มนุษย์เสียสมดุลย์ไปเช่นนั้นเรียกว่า มนุษย์เกิดความต้องการ ซึ่งประดับ เรืองมัลลย์ (2525 : 45-53) ได้รวบรวมความต้องการ ของวัยรุ่นไว้ดังนี้คือ

- ความต้องการขอความช่วยเหลือ หมายถึง ความต้องการให้ผู้อื่นช่วยเหลือ เวลาเดือดร้อน ชอบให้ผู้อื่นให้กำลังใจตน ชอบให้ผู้อื่นแสดงความเมตตากรุณาต่อตน ชอบให้ผู้อื่นเข้าใจและเห็นใจเมื่อตนประสบปัญหา อยากให้ผู้อื่นรักชอบให้ผู้อื่นทำอะไรให้ด้วยความเห็นใจ อยากให้ผู้อื่นปลอบเวลาตนมีความทุกข์ ชอบให้ผู้อื่นเสียใจด้วยเมื่อตนเจ็บป่วย

- ความต้องการพึ่งตนเอง หมายถึง ความต้องการไปไหนมาไหนตามความพอใจ ต้องการพูดได้อย่างที่คิด ต้องการตัดสินใจด้วยตนเอง ชอบอิสระเวลากระทำสิ่งต่าง ๆ ชอบทำอะไรมักไม่คำนึงว่าผู้อื่นจะคิดอย่างไร ชอบวิจารณ์บุคคลที่มีอำนาจ ชอบหลีกเลี่ยงการรับผิดชอบและหน้าที่

- ความต้องการเปลี่ยนแปลง หมายถึง ความต้องการทำสิ่งใหม่ๆ แปลก ๆ ชอบรับประทานอาหารตามสถานที่แปลก ๆ ใหม่ ๆ ชอบท่องเที่ยว ชอบพบปะกับคนแปลกหน้า ชอบเปลี่ยนกิจวัตร ชอบค้นคว้าใหม่ ๆ ชอบทดลองทำงานใหม่และไม่ซ้ำกัน ชอบเปลี่ยนที่อยู่ไปตามที่ต่าง ๆ และอยู่ในที่แปลก ๆ นิยมการแต่งกายที่ทันสมัย ชอบทำอะไรที่แปลก ๆ ใหม่ ๆ

- ความต้องการอดทน หมายถึง ความต้องการทำงานโดยไม่หยุดจนกว่าจะสำเร็จ ชอบทำงานตามที่ได้รับมอบหมายจนสำเร็จ ชอบทำงานด้วยความมานะ อดทน ชอบคิดแก้ปัญหาไปเรื่อย ๆ จนกว่าจะแก้ไขได้ ชอบทำงานชิ้นหนึ่ง ๆ ให้สำเร็จก่อนที่จะทำงานชิ้นอื่นต่อไป ชอบทำงานจนตึกเพื่อให้งานสำเร็จไม่ยอมให้ใครมารบกวนเวลาทำงาน ชอบทำงานหรือคิดแก้ปัญหาต่อไปแม้ดูเหมือนว่าไม่มีทางสำเร็จก็ตาม

ในทำนองเดียวกันเยาวชนเกษตรยังมีความต้องการสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรและที่ปรึกษากลุ่มเยาวชนเกษตร (ดูเจดีย์ วงศ์ภักดิ์, 2536 : 16) เพราะที่ปรึกษาจะให้ความช่วยเหลือทางด้านปัจจัยการผลิตและปัจจัยอื่น ๆ รวมทั้งคำแนะนำในการทำโครงการ และเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรด้วยจะเป็นผู้นำเอางบประมาณที่ได้จากทางราชการมาสนับสนุนการดำเนินงานของกลุ่มเยาวชนเกษตร ซึ่งเป็นความต้องการอย่างหนึ่งที่ไม่ทำให้เยาวชนอพยพไปหางานทำที่อื่น

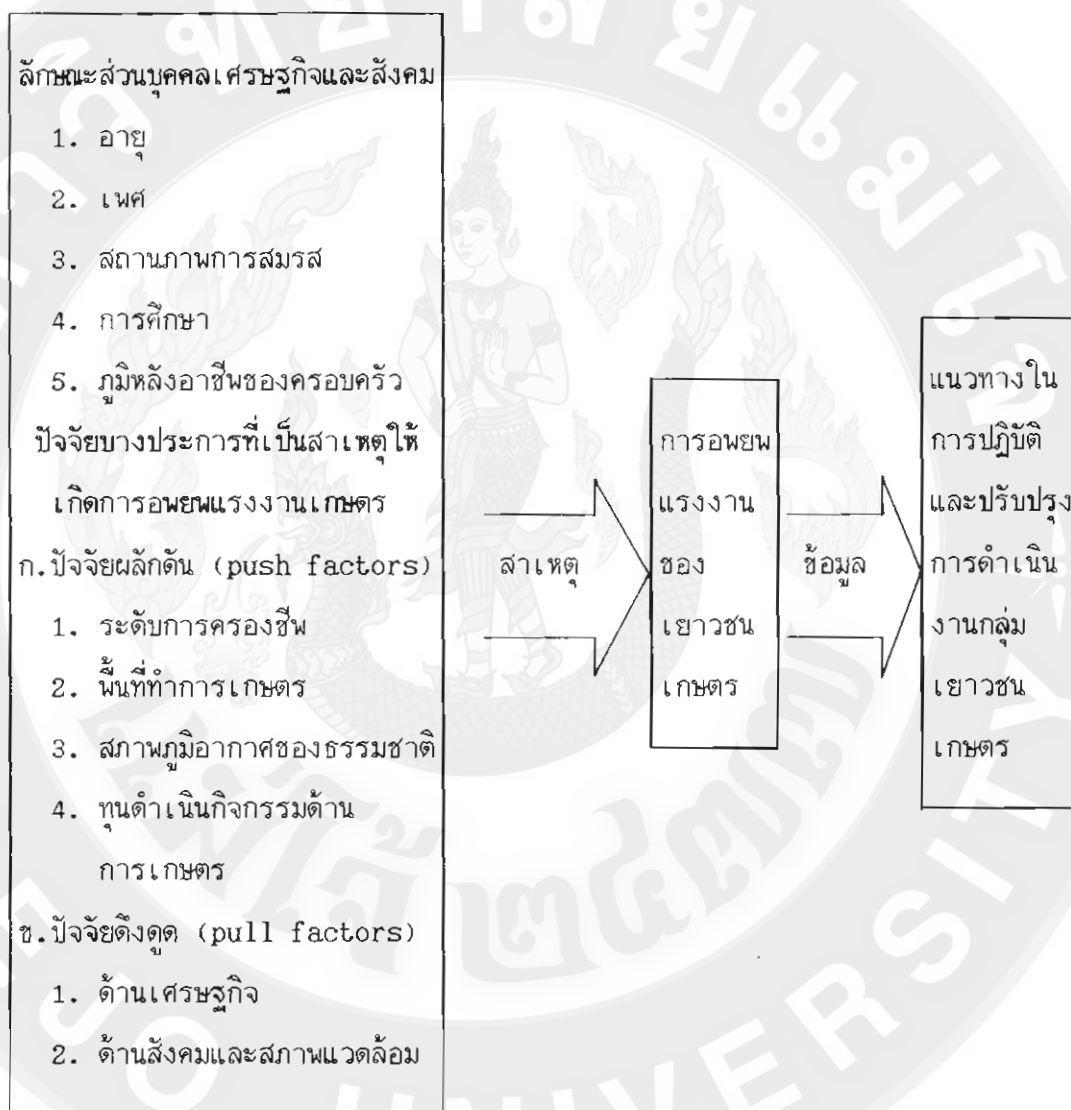
นอกจากนั้น เยาวชนเกษตรมีความต้องการ มีพวकोंที่เป็นสมาชิกเยาวชนเกษตรด้วยกัน ดำเนินกิจกรรมด้านการเกษตรและเคหกิจเกษตรอย่างเดียวกัน เนื่องจากเขาต้องการคบหาสมาคมกับเพื่อน โดยเฉพาะเพื่อนต่างเพศ ซึ่ง ประดับ เรืองมาลัย (2525 : 50) กล่าวไว้ว่า ความต้องการคบหาเพื่อนต่างเพศ ชอบทำกิจกรรมทางสังคม ชอบอยู่ใกล้ชิด ชอบให้คนต่างเพศสนใจ ทำนองเดียวกัน สุโท เจริญสุข (2520 : 51-52) กล่าวถึงความต้องการและความสนใจวัยรุ่น มีลักษณะเด่นของความต้องการคือ ต้องการเกี่ยวกับเรื่องเพศ ความต้องการเป็นอิสระเสรีในวงสังคม ความต้องการให้คนอื่นนับถือว่าตัวเองเป็นใหญ่ ความต้องการหาเลี้ยงชีพเอง ความต้องการได้มีตำแหน่งหน้าที่เด่น ๆ ความต้องการมีแนวชีวิตส่วนตนโดยเฉพาะ

ภาคสรุป

(Overview)

การอพยพแรงงาน ของกลุ่มเยาวชนเกษตรเป็นส่วนสำคัญอย่างหนึ่งที่จะส่งผลให้การเกษตรพัฒนาตามความคาดหวังหรือไม่ ปัจจุบันนี้สมาชิกกลุ่มเยาวชนเกษตร โดยเฉพาะในจังหวัดสุโขทัย ได้อพยพไปทำงานทำในต่างจังหวัดเป็นส่วนใหญ่ และขณะนั้นกำลังเป็นปัญหาทำให้แรงงานในภาคเกษตรกรรมขาดแคลน ซึ่งส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจของประเทศเป็นอย่างมาก สาเหตุที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยที่ทำให้เกิดการอพยพแรงงานของเยาวชนเกษตร จากการตรวจเอกสารที่เกี่ยวข้อง พบว่ามีปัจจัยที่เป็นสาเหตุการอพยพแรงงานของกลุ่มเยาวชนเกษตร กล่าวคือ ปัจจัยด้านเศรษฐกิจมี พื้นที่ทำการเกษตร ทุนดำเนินการ รายได้จากการเกษตร ด้านสังคมสิ่งแวดล้อมมี สภาพะดินฟ้าอากาศ การสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรและที่ปรึกษา การสนับสนุนจากผู้ประกอบการ ความต้องการของเยาวชนเกษตร อายุของเยาวชนเกษตร เพศของเยาวชนเกษตร และมีระดับการศึกษาของเยาวชนเกษตรที่อพยพ

กรอบแนวความคิด
(Conceptual Framework)

ภาพ 1 กรอบแนวความคิดของการวิจัย

สมมุติฐาน

(Research Hypotheses)

จากการศึกษาเอกสารและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ทำให้ได้มาซึ่งสมมุติฐาน
การวิจัยคือ

ลักษณะส่วนบุคคล ปัจจัยผลักดัน และปัจจัยดึงดูดเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้
เยาวชนเกษตรอพยพแรงงานไปทำงานต่างจังหวัด

(RESEARCH METHODOLOGY)

การศึกษา เรื่อง ปัจจัยบางประการที่เป็นสาเหตุต่อการฉวยแรงงาน
ของเยาวชนเกษตรในจังหวัดสุโขทัย ได้กำหนดวิธีการวิจัยดังนี้

สถานที่ดำเนินการวิจัย

(Locale of the Study)

การวิจัยครั้งนี้ดำเนินการในจังหวัดสุโขทัย ซึ่งมีอาณาเขต ติดต่อดังนี้

ทิศเหนือ	ติดต่อกับ จังหวัดแพร่ และจังหวัดอุดรธานี
ทิศใต้	ติดต่อกับ จังหวัดกำแพงเพชร และจังหวัดพิษณุโลก
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับ จังหวัดพิษณุโลก และจังหวัดอุดรธานี
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับ จังหวัดตาก และจังหวัดลำปาง

เหตุผลที่เลือกจังหวัดสุโขทัยเป็นสถานที่วิจัยนั้น ทั้งนี้เนื่องจาก จังหวัดสุโขทัย
เป็นจังหวัดที่มีความอุดมสมบูรณ์ บ้านเมืองดั้งเดิมเป็นเมืองเก่ามีอาชีพเดิมของบรรพบุรุษ
ซึ่งได้แก่ การทำนา ทำไร่ ฉะนั้นชาวบ้านจึงมีพื้นฐานอาชีพการเกษตรเป็นส่วนใหญ่ และ
เยาวชนเกษตรเป็นเป้าหมายตามนโยบายที่สำนักงานเกษตร จังหวัดสุโขทัยระบุไว้ในแผน
พัฒนาเยาวชนเกษตร เพื่อปรับปรุงงานกลุ่มเยาวชนเกษตรให้มีประสิทธิภาพเป็นเกษตรกร
ที่มีคุณภาพของจังหวัดสืบต่อไป

ผู้ให้ข้อมูล

(The Respondents)

ผู้ให้ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ สมาชิกของกลุ่มเยาวชนเกษตรในจังหวัดสุโขทัยที่อพยพแรงงานไปทำงานที่อื่น ทั้งต่างจังหวัดหรือไปทำงานในเมือง และกลับมาช่วยพ่อแม่ทำนาในฤดูกาลผลิตปี 2536/2537 ซึ่งครอบคลุม 9 อำเภอ รวม 136 กลุ่ม จำนวนทั้งสิ้น 2,530 คน เนื่องจากมีประชากรขนาดใหญ่และกระจายอยู่ทั่วพื้นที่ไม่สามารถรวบรวมข้อมูลทั้งหมดมาศึกษาได้จึงมีการสุ่มตัวอย่าง เพื่อช่วยให้การวิจัยเกิดผลสำเร็จได้รวดเร็วยิ่งขึ้นลดค่าใช้จ่ายเสียเวลาและแรงงานน้อยลง

การสุ่มตัวอย่าง

(Sampling Procedure)

ขนาดของกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ได้กำหนดโดยการคำนวณตามแบบของ Pagso, Garcia and Leon (1978) ใน นำชัย ทนผล (2530 : 157) ดังนี้

$$n = \frac{N}{1 + N(e)^2}$$

เมื่อ

n = ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

N = จำนวนประชากรทั้งหมด (2,530 คน)

e = ความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับให้เกิด (0.10)

$$\begin{aligned} n &= \frac{2,530}{1 + 2,530(0.10)^2} \\ &= 96 \end{aligned}$$

ดังนั้น ขนาดของกลุ่มตัวอย่างเท่ากับ 96 คน แต่เนื่องจากเยาวชนเกษตรในแต่ละอำเภอมีความแตกต่างกัน เพื่อให้ประชากรตัวอย่างเป็นสัดส่วนอย่างเหมาะสมกับประชากร จึงคำนวณโดยใช้สูตร Nagtalon (1983) (ใน นำชัย หนูผล, 2530 : 158) ดังนี้

$$n = \frac{n_1 N_1}{N}$$

เมื่อ n = ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

N = จำนวนประชากรทั้งหมด

N_1 = จำนวนประชากรในแต่ละกลุ่ม

n_1 = จำนวนตัวอย่างที่สุ่มจากกลุ่มประชากรในแต่ละกลุ่ม

เมื่อได้จำนวนประชากรตัวอย่างในแต่ละอำเภอได้สุ่มตัวอย่างโดยการจัดรายชื่อเยาวชนเกษตรที่เคยอพยพไปทำงานต่างจังหวัด ซึ่งได้รายชื่อมาจากสำนักงานเกษตรอำเภอต่าง ๆ ทั้ง 9 อำเภอ แล้วใช้วิธีสุ่มแบบง่าย (simple random sampling) ปรากฏผลการกระจายของกลุ่มตัวอย่างที่เป็นสัดส่วนเหมาะสมกับประชากร ดังแสดงในตาราง 1

ตาราง 1 จำนวนสมาชิกเยาวชนเกษตรและกลุ่มตัวอย่าง

ที่	อำเภอ	จำนวนประชากร (คน)	กลุ่มตัวอย่าง (คน)
1	เมือง	235	9
2	งิ้วราย	119	5
3	ศรีสำโรง	451	17
4	สวรรค์โลก	340	13
5	ทุ่งเสลี่ยม	295	11
6	ศรีมณเฑียร	137	5
7	ศรีสัชนาลัย	512	19
8	บ้านด่านลานหอย	300	12
9	ศรีนคร	141	5
รวม	9 อำเภอ	2,530	96

ที่มา : สำนักงานเกษตรจังหวัดสุโขทัย (2536)

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

(Research Instrument)

การวิจัยครั้งนี้ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลคือแบบสัมภาษณ์ (interview schedule) ซึ่งสร้างขึ้นตามแนวคิดในกรอบแนวคิดและวัตถุประสงค์ของการวิจัย ประกอบด้วยคำถามทั้งแบบปลายเปิด (open ended question) และแบบปลายปิด (close ended question) โดยแบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ

ตอน 1 เพื่อรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะส่วนบุคคล ได้แก่ อายุ เพศ สถานภาพการสมรส ระดับการศึกษา และอาชีพภูมิหลังของครอบครัวของผู้ให้ข้อมูล

ตอน 2 เพื่อรวบรวมปัจจัยที่เป็นสาเหตุการอพยพแรงงานภาคเกษตรกรรมของผู้ให้ข้อมูล ดังนี้

ก. ปัจจัยผลักดัน (push factors)

- การครองชีพ
- จำนวนพื้นที่ทำการเกษตร
- จำนวนพื้นที่ทำการเกษตรประสพภัยธรรมชาติ
- ทุนดำเนินการ

ข. ปัจจัยดึงดูด (pull factors)

- ด้านเศรษฐกิจ
- ด้านสังคมสิ่งแวดล้อม

ตอน 3 เพื่อรวบรวมความต้องการและปัญหาของเยาวชนในการดำเนินงาน เช่น

- ความต้องการของเยาวชนเกษตร
- ปัญหาของเยาวชนเกษตร

การทดสอบเครื่องมือ

(Pre-testing of the Instrument)

แบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นได้นำเสนอคณะกรรมการที่ปรึกษา เพื่อพิจารณาแก้ไขปรับปรุงความเที่ยงตรงในเนื้อหา (content validity) ส่วนในด้านของความเชื่อถือ (reliability) ได้ทดสอบหาความเชื่อมั่น โดยนำแบบสัมภาษณ์ไปทดลองเก็บข้อมูลจากสมาชิกกลุ่มเยาวชนชนเกษตรในจังหวัดตาก จำนวน 20 คน ที่ไม่ใช่กลุ่มประชากรที่ศึกษา จากนั้นนำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์ความเชื่อถือได้ด้วย วิธีการวัดความสอดคล้องภายในของครอนบาช (Cronbach) โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์ อัลฟา (α coefficient) ในประกอบ การณสูตร (2528 : 43) ดังนี้

$$\text{สูตร สัมประสิทธิ์} \quad \text{คือ} \\ \alpha = \frac{n}{n - 1} \quad 1 - \left[\frac{\sum S_t^2}{S_{x2}} \right]$$

α = ระดับความเชื่อมั่น

n = จำนวนข้อคำถามทั้งหมด

S_t^2 = ความแปรปรวนของคะแนนแต่ละข้อ

S_{x2}^2 = ความแปรปรวนของคะแนนรวมทั้งหมดของผู้ตอบแต่ละคน หรือกำลังสองของส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation) ของคะแนนของผู้ตอบแต่ละคน

โดยโปรแกรมสถิติสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ (Statistical Package for the Social Sciences : SPSS) ผลการวิเคราะห์ได้ค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาเท่ากับ 0.80 แสดงว่า แบบสอบถามที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้อยู่ในเกณฑ์ที่สามารถนำไปใช้กับประชากรที่เป็นตัวอย่างจริงได้ (ประกอบ , 2528 : 43)

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

(Data Gathering)

ขั้นตอนในการรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยทำหนังสือจากสำนักงานเกษตรจังหวัด ส่งถึงเกษตรอำเภอทุกอำเภอในจังหวัดสุโขทัย เพื่อขอความร่วมมือนัดหมายสมาชิกเยาวชนเกษตร จำนวน 96 คน ตามวัน เวลา สถานที่ ซึ่งผู้วิจัยเป็นผู้กำหนดผู้วิจัยดำเนินการสัมภาษณ์เอง โดยใช้เวลาดำเนินทั้งสิ้น 2 เดือน แล้วนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์แปลความสรุปและรายงานผลการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูล

(Analysis of Data)

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากแบบสัมภาษณ์สมาชิกกลุ่มเยาวชนเกษตร กลุ่มตัวอย่างทั้งหมดมาตรวจสอบรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ และถอดรหัสเข้าเครื่องคอมพิวเตอร์เพื่อวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมสถิติสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ (Statistical Package for the Social Science) สำหรับสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ได้แก่

1. ค่าร้อยละ (percentage) เพื่อพรรณนาถึงลักษณะส่วนบุคคล อายุ เพศ สถานภาพการสมรสและระดับการศึกษา และภูมิลำเนาของครอบครัวของผู้ให้ข้อมูล
2. ค่ากลางเลขคณิต (arithmetic mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation) เพื่อวัดแนวโน้มเข้าสู่ส่วนกลางและการกระจายของลักษณะส่วนบุคคล
3. คำน้ำหนักคะแนนเฉลี่ย (weight mean score) เพื่อหาระดับสาเหตุของการอพยพแรงงาน ตามปัจจัยผลักดันและปัจจัยดึงดูด ความต้องการและปัญหาของเยาวชนเกษตรที่อพยพแรงงาน

$$WMS = \frac{5f_1 + 4f_2 + 3f_3 + 2f_4 + f_5}{TNR}$$

WMS = ค่าคะแนนเฉลี่ย

f_1 = จำนวนของผู้เลือกตอบในระดับมากที่สุดอย่างยิ่ง

f_2 = จำนวนของผู้เลือกตอบในระดับมาก

f_3 = จำนวนของผู้เลือกตอบในระดับปานกลาง

f_4 = จำนวนของผู้เลือกตอบในระดับน้อย

f_5 = จำนวนของผู้เลือกตอบในระดับน้อยอย่างยิ่ง

TNR = จำนวนทั้งหมดของผู้ให้ข้อมูล

สำหรับวิธีวัดระดับสาเหตุของการอพยพแรงงานของผู้ให้ข้อมูลตามปัจจัยผลักดันและปัจจัยดึงดูดนั้น ให้ผู้ให้ข้อมูลเลือกตอบตามแบบสัมภาษณ์ในลักษณะประมาณค่า (ratingscore) โดยให้ความหมายค่าคะแนนดังนี้ "เป็นสาเหตุมากที่สุดอย่างยิ่ง" = 5 คะแนน "เป็นสาเหตุมาก" = 4 คะแนน "เป็นสาเหตุปานกลาง" = 3 คะแนน "เป็นสาเหตุน้อย" = 2 คะแนน "เป็นสาเหตุน้อยอย่างยิ่ง" = 1 คะแนน แล้วนำคะแนนที่ได้มาคิดค่าคะแนนเฉลี่ยเปรียบเทียบเกณฑ์ โดยใช้สูตร คือ โดยอาศัยหลักการของ Miller (1970) ในวิทยา ดำรงเกียรติศักดิ์ (2531 : 20) ดังนี้

ค่าคะแนนเฉลี่ย 4.21-5.00 หมายถึง เป็นสาเหตุในระดับมากที่สุดอย่างยิ่ง

ค่าคะแนนเฉลี่ย 3.41-4.20 หมายถึง เป็นสาเหตุในระดับมาก

ค่าคะแนนเฉลี่ย 2.61-3.40 หมายถึง เป็นสาเหตุในระดับปานกลาง

ค่าคะแนนเฉลี่ย 1.81-2.60 หมายถึง เป็นสาเหตุในระดับน้อย

ค่าคะแนนเฉลี่ย 1.00-1.80 หมายถึง เป็นสาเหตุในระดับน้อยอย่างยิ่ง

เวลาที่ใช้ในการวิจัย

(Research Duration)

การวิจัยครั้งนี้ ใช้ระยะเวลาดำเนินการวิจัย ตั้งแต่เดือนพฤศจิกายน 2536 ถึง เดือนตุลาคม 2537 รวมเวลา 12 เดือน

บทที่ 4

ผลการวิจัยและวิจารณ์

(RESULTS AND DISCUSSION)

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงปัจจัยที่เป็นสาเหตุการอพยพแรงงานของกลุ่มเยาวชนเกษตรในจังหวัดสุโขทัย โดยรวบรวมข้อมูลจากสมาชิกเยาวชนเกษตรที่เคยอพยพแรงงานไปทำงานต่างจังหวัดมาแล้ว และปัจจุบันกลับมาปฏิบัติงานอยู่ที่บ้านตามอำเภอต่าง ๆ จำนวน 9 อำเภอ ในจังหวัดสุโขทัย การนำเสนอการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้รวบรวมเอาผลการวิจัยและวิจารณ์เป็นส่วนเดียวกัน โดยนำเสนอผลการวิเคราะห์ในรูปของตารางข้อมูลประกอบคำบรรยายและความเรียงเป็นตอน ๆ ดังนี้

ตอน 1 ลักษณะส่วนบุคคล เศรษฐกิจและสังคมของเยาวชนเกษตร

ตอน 2 ปัจจัยที่เป็นสาเหตุของการอพยพ ได้แก่ปัจจัยผลักดัน และปัจจัยดึงดูดของเยาวชนเกษตร

ตอน 3 ความต้องการและปัญหาของเยาวชนเกษตรในจังหวัดสุโขทัย

3.1 ความต้องการของเยาวชนเกษตร

3.2 ปัญหาของเยาวชนเกษตร

ตอน 1 สถานภาพลักษณะส่วนบุคคล เศรษฐกิจ และสังคม

ผลการวิจัยด้านลักษณะส่วนบุคคล เศรษฐกิจและสังคม ปรากฏดังแสดงในตาราง 2 สามารถแยกพิจารณาเป็นรายการต่าง ๆ ดังนี้

เพศ

ผลการวิจัย พบว่า นั่นคือ ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ ร้อยละ 55.20 เป็นเพศหญิง และร้อยละ 44.80 เป็นเพศชาย เยาวชนเกษตรที่ผู้ให้ข้อมูลเคยอพยพแรงงานไปทำงานต่างจังหวัดส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง

อายุ

จากผลการวิจัยพบว่า ผู้ให้ข้อมูลมีอายุโดยเฉลี่ย 20.95 ปี มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 3.88 มีอายุน้อยที่สุด 15 ปี และมากที่สุด 30 ปี ผู้ให้ข้อมูลร้อยละ 46.90 มีอายุระหว่าง 15-19 ปี รองลงมาร้อยละ 32.30 มีอายุระหว่าง 20-24 ปี และร้อยละ 20.80 มีอายุระหว่าง 25-30 ปีตามลำดับ

สถานภาพการสมรส

สำหรับข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพสมรสนั้น พบว่า ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ (ร้อยละ 77.09) ระบุว่ายังเป็นโสด รองลงมาร้อยละ 20.83 รายงานว่าสมรสแล้ว และผู้ให้ข้อมูลร้อยละ 1.04 เท่านั้นที่ระบุว่าหย่าร้างและเป็นหม้าย

ระดับการศึกษา

จากผลการวิจัยพบว่า ผู้ให้ข้อมูลส่วนมากจบการศึกษาระดับประถมศึกษาปีที่ 6 (ตาราง 2) ซึ่งถือได้ว่าเป็นการศึกษาระดับบังคับในปัจจุบันผู้ให้ข้อมูลเกินกว่าครึ่ง (ร้อยละ 67.73) จบการศึกษาระดับประถมศึกษาปีที่ 6 รองลงมาร้อยละ 17.70 ระบุว่าจบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 ร้อยละ 9.37 จบการศึกษาระดับประถมศึกษาปีที่ 4 ผู้ให้ข้อมูล 4.16 จบการศึกษาระดับสูงกว่ามัธยมศึกษาปีที่ 3 และผู้ให้ข้อมูลร้อยละ 1.04 จบการศึกษาต่ำกว่าประถมศึกษาปีที่ 4 ตามลำดับ กล่าวคือ

อาชีพของผู้ปกครอง

ผลการศึกษาพบว่า อาชีพของผู้ปกครองผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่เกษตรกร กล่าวคือของผู้ปกครอง ผู้ให้ข้อมูลจำนวน ร้อยละ 88.60 ประกอบอาชีพทำนา รองลงมาร้อยละ 5.20 ประกอบอาชีพทำสวน และร้อยละ 3.10 เท่านั้นประกอบอาชีพทำไร่และก่อสร้าง ตามลำดับ

จำนวนแรงงานในครัวเรือน

จากผลการวิจัยพบว่า ผู้ให้ข้อมูลมีจำนวนแรงงานในครัวเรือนเฉลี่ย 1.93 คน โดยมีแรงงานในครัวเรือนต่ำสุด 2 คน และสูงสุด 8 คน ผู้ให้ข้อมูลร้อยละ 39.60 มีจำนวนแรงงานในครัวเรือนระหว่าง 1-2 คน รองลงมาร้อยละ 33.30 มีแรงงานใน

ครัวเรือนระหว่าง 3-4 คน ร้อยละ 21.90 มีจำนวนแรงงานในครัวเรือน 5-6 คน และร้อยละ 5.20 มีจำนวนแรงงานในครัวเรือน 7 คนขึ้นไป ตามลำดับ

การถือครองที่ดินทำกิน

สำหรับการถือครองที่ดินทำกินของผู้ให้ข้อมูล พบว่า ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ (ร้อยละ 89.60) ระบุว่า มีที่ดินทำการเกษตรเป็นของบิดาและมารดา รองลงมาร้อยละ 8.30 เข้าผู้เช่าทำการเกษตร และร้อยละ 2.10 มีที่ดินทำการเกษตรเป็นของตนเอง เหตุผลที่ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่มีที่ดินทำการเกษตรเป็นของบิดา มารดานั้น จากการรวบรวมข้อมูลพบว่าบิดา มารดา ยังไม่ได้แบ่งหรือโอนกรรมสิทธิ์ให้ เนื่องจากเห็นว่าเยาวชน ส่วนใหญ่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ และไม่สามารถจะดำเนินการกิจกรรมทางการเกษตรได้ด้วยตนเองอย่างแท้จริงหากโอนให้เป็นกรรมสิทธิ์แล้วเกรงว่าจะทิ้งที่ดินให้ว่างเปล่า หรือขอจำหน่ายโดยไม่คำนึงถึงปัญหาที่จะตามมา

ลักษณะการอพยพไปทำงานที่อื่น

ผลการวิจัย พบว่าเยาวชนเกษตรผู้ให้ข้อมูลเป็นผู้ตัดสินใจอพยพแรงงานไปเอง กล่าวคือ ผู้ให้ข้อมูล ร้อยละ 49.00 ตัดสินใจ อพยพไปทำงานต่างจังหวัดด้วยตนเอง รองลงมาร้อยละ 44.80 ที่อพยพไปทำงานต่างจังหวัดซึ่งเกิดจากการชักชวนของญาติ พี่น้อง และเพื่อน และอีก ร้อยละ 6.20 เป็นการติดตามบิดา มารดาไป

สถานที่ไปทำงาน

ผลการวิจัย พบว่าผู้ให้ข้อมูลส่วนมาก (ร้อยละ 82.30) ไปทำงานที่กรุงเทพมหานคร รองลงมาร้อยละ 16.70 ไปทำงานที่จังหวัดอื่น และร้อยละ 1.00 ไปทำงานต่างประเทศ

ลักษณะงานที่อพยพไปทำที่อื่น

จากผลการวิจัย พบว่าผู้ให้ข้อมูล ร้อยละ 59.40 อพยพไปทำงานด้านอุตสาหกรรมในโรงงานต่าง ๆ รองลงมา ร้อยละ 37.50 ทำงานด้านกรรมกรก่อสร้างและร้อยละ 2.10 ทำงานด้านช่างยนต์มีเพียง ร้อยละ 1.00 ทำงานด้านช่างเชื่อมจากการวิเคราะห์จะเห็นว่าเยาวชนในชนบทส่วนใหญ่จะอพยพไปทำงานด้านอุตสาหกรรมทั้งนี้เพราะ

การทำงานในโรงงานอุตสาหกรรมมีรายได้แน่นอนเป็นประจำ และสูงกว่ารายได้จากภาคเกษตรอีกทั้งยังไม่จำเป็นต้องใช้ความรู้ ประสบการณ์หรือทักษะมากมาย แต่สามารถฝึกฝนในระหว่างทำงานได้ ส่วนพวกที่ทำงานด้านช่างยนต์และช่างเชื่อมนั้นจำเป็นต้องอาศัยความรู้ทักษะและประสบการณ์มากกว่าจึงมีเพียงจำนวนน้อย

ช่วงเวลาการอพยพแรงงาน

จากผลการวิจัยพบว่า ร้อยละ 69.80 ของผู้ให้ข้อมูลอพยพไปทำงานต่างจังหวัดในช่วงหลังฤดูเก็บเกี่ยวเรียบร้อยแล้วคือตั้งแต่เดือนธันวาคม ถึงเดือนเมษายน ของทุกปี รองลงมา ร้อยละ 30.20 อพยพไปทำงานต่างจังหวัดหลังฤดูดำนาเรียบร้อยแล้วคือตั้งแต่เดือนสิงหาคมถึงเดือนพฤศจิกายนของทุกปี แสดงให้เห็นช่วงการอพยพไปทำงานต่างจังหวัดของเยาวชนเกษตรในจังหวัดสุโขทัยส่วนใหญ่ เป็นการอพยพตามฤดูกาลที่ไม่สามารถประกอบอาชีพทางการเกษตรได้ ทั้งนี้เพราะบางพื้นที่ขาดแคลนน้ำสำหรับทำการเกษตรนั่นเอง

ระยะเวลาที่อพยพไปทำงานที่อื่น

เยาวชนเกษตรในจังหวัดสุโขทัยส่วนใหญ่อพยพไปทำงานต่างจังหวัดเป็นเวลา 5 เดือนขึ้นไป กล่าวคือ พบว่าผู้ให้ข้อมูล ร้อยละ 42.70 ใช้เวลาไปทำงานที่อื่น 5 เดือนขึ้นไป รองลงมา ร้อยละ 22.90 ใช้เวลาไปทำงานเป็น 3 เดือน และร้อยละ 15.60 ใช้เวลาไปทำงาน 4 เดือน อีกร้อยละ 10.50 ใช้เวลาไปทำงาน 2 เดือน ส่วนอีกร้อยละ 8.30 ใช้เวลาทำงานอยู่ที่ต่างจังหวัดเพียง 1 เดือนเท่านั้น

รายได้ขณะอยู่ที่บ้านต่อเดือน

จากผลการวิจัยในตาราง 2 พบว่า ผู้ให้ข้อมูลมีรายได้เฉลี่ยขณะทำงานอยู่ที่บ้านเฉลี่ย 1,309.35 บาทต่อเดือน ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 690.27 โดยมีรายได้ต่ำสุดเท่ากับ 500 บาทและสูงสุด 3,000 บาท ผู้ให้ข้อมูลร้อยละ 52.90 มีรายได้ขณะทำงานอยู่ที่บ้านระหว่าง 500-1,500 บาท รองลงมาผู้ให้ข้อมูลร้อยละ 39.60 มีรายได้ระหว่าง 1,501-2,500 บาท และร้อยละ 8.30 มีรายได้ระหว่าง 2,501-3,500 บาท มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 690.27 จากข้อมูลดังกล่าวสรุปได้ว่าผู้ให้ข้อมูลมีรายได้ขณะทำ

งานอยู่ที่บ้านไม่แตกต่างกันมากนักเพราะส่วนใหญ่จะมีรายได้มาจากการเกษตร และการประกอบอาชีพที่เหมือน ๆ กัน

รายจ่ายขณะที่ทำงานอยู่บ้านต่อเดือน

สำหรับรายจ่ายขณะที่ทำงานอยู่บ้านนั้น จากผลการศึกษาใน พบว่าผู้ให้ข้อมูล มีรายจ่ายดังกล่าวเฉลี่ย 1,034.11 บาทต่อเดือนมีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 620.06 จึงถือได้ว่ารายจ่ายของผู้ให้ข้อมูลไม่แตกต่างกันมากนัก มีรายจ่ายต่ำสุด 450 บาทและสูงสุด 3,000 บาท ซึ่งผู้ให้ข้อมูลร้อยละ 35.40 มีรายจ่ายระหว่าง 500-1,500 บาทต่อเดือน รองลงมาผู้ให้ข้อมูลเท่ากันคือร้อยละ 32.30 มีรายจ่ายขณะที่ทำงานอยู่ที่บ้านระหว่าง 1,501-2,500 บาทและ 2,501-3,500 บาทตามลำดับ

รายได้อยู่ในต่างจังหวัดต่อเดือน

ผู้ให้ข้อมูลมีรายได้ขณะที่ทำงานอยู่ต่างจังหวัด เฉลี่ย 3,192.18 บาทต่อเดือน มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1,023.54 ซึ่งระบุผู้ให้ข้อมูลมีรายได้ ขณะที่ทำงานอยู่ต่างจังหวัดแตกต่างกันมากพอสมควรโดยมีรายได้ต่ำสุดเท่ากับ 1,500 บาท และสูงสุด 6,000 บาท ซึ่งผู้ให้ข้อมูลร้อยละ 38.50 มีรายได้ขณะที่ทำงานอยู่ต่างจังหวัดระหว่าง 2,401-3,400 บาทรองลงมาร้อยละ 21.90 มีรายได้ระหว่าง 1,500-2,400 บาท ตามลำดับ

รายจ่ายที่ทำงานอยู่ต่างจังหวัดต่อเดือน

ผลการวิจัยในตาราง 2 พบว่า ผู้ให้ข้อมูลมีรายจ่ายขณะที่ทำงานต่างจังหวัด เฉลี่ย 1,733.85 บาทต่อเดือน ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 898.11 โดยมีรายจ่ายต่ำสุด 300 บาทและสูงสุด 4,500 บาท ซึ่งผู้ให้ข้อมูลร้อยละ 38.54 เท่ากันมีรายจ่ายขณะที่ทำงานอยู่ต่างจังหวัดระหว่าง 501-1,500 บาท และ 1,501-2,000 บาท รองลงมา ร้อยละ 10.44 ระบุว่ามียาจ่ายต่ำกว่า 500 บาท ร้อยละ 8.32 มีรายจ่ายระหว่าง 2,501-3,500 และร้อยละ 4.16 มีรายจ่ายขณะที่ทำงานอยู่ต่างจังหวัดระหว่าง 3,501-4,500 บาท

การกู้เงินและแหล่งเงินกู้

การกู้เงินเพื่อทำการเกษตรของผู้ให้ข้อมูล นั้นพบว่า ผู้ให้ข้อมูลเกินกว่าครึ่ง (ร้อยละ 56.20) ระบุว่าได้กู้เงินมาทำการเกษตร ในขณะที่ผู้ให้ข้อมูลร้อยละ 43.80 ไม่ได้กู้เงิน สำหรับผู้ให้ข้อมูลที่ระบุว่าได้กู้เงินมาทำการเกษตรนั้นพบว่ามีจำนวนร้อยละ 62.74 กู้ยืมเงินจากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร รองลงมาร้อยละ 35.18 กู้เงินจากนายทุนในหมู่บ้าน และร้อยละ 2.08 กู้เงินจากส่วนราชการ

การที่ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่นิยมกู้เงินจากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร เนื่องจากดอกเบี้ยเงินกู้ของธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ต่ำกว่าธนาคารของเอกชน และบิดาหรือผู้ปกครองเป็นสมาชิกธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร กู้เงินให้บุตรหลานลงทุน

ตาราง 2 จำนวนและร้อยละของผู้ให้ข้อมูลตามลักษณะส่วนบุคคลสังคมและเศรษฐกิจ

ลักษณะส่วนบุคคล เศรษฐกิจและสังคม	จำนวน (N=96)	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	43	44.80
หญิง	53	55.20
อายุ		
15 - 19	45	46.90
20 - 24	31	32.30
25 - 30	20	20.80
$\bar{X} = 20.95$ S.D. = 3.88		
ต่ำสุด 15 ปี สูงสุด 30 ปี		
สถานภาพการสมรส		
โสด	74	77.09
สมรสแล้ว	20	20.83
หย่าร้าง	1	1.04
หม้าย	1	1.04
ระดับการศึกษา		
ต่ำกว่าประถมศึกษา 4	1	1.04
ประถมศึกษา 4	9	9.37
ประถมศึกษา 6	65	67.73
มัธยมที่ 3	17	17.70
สูงกว่ามัธยมปีที่ 3	4	4.16

ตาราง 2 (ต่อ)

ลักษณะส่วนบุคคล เศรษฐกิจและสังคม	จำนวน (N=96)	ร้อยละ
อาชีพเดิมของครอบครัว		
ทำนา	85	88.60
ทำสวน	5	5.20
ทำไร่	3	3.10
ก่อสร้าง	3	3.10
จำนวนแรงงานในครัวเรือน		
1 - 2	38	39.60
3 - 4	32	33.30
5 - 6	21	21.90
7 คนขึ้นไป	5	5.20
$\bar{X} = 1.93$ S.D. = 0.91		
ต่ำสุด = 2 สูงสุด = 8		
การถือครองที่ดินทำกิน		
เป็นของตนเอง	2	2.10
เป็นของบิดา-มารดา	86	89.60
เช่าผู้อื่น	8	8.30
ลักษณะการอพยพไปทำงานที่อื่น		
ตัดสินใจไปเอง	47	49.00
เพื่อนฝูง ญาติ พี่น้องชักชวนไป	43	44.80
ติดตามบิดา-มารดาไป	6	6.20

ตาราง 2 (ต่อ)

ลักษณะส่วนบุคคล เศรษฐกิจและสังคม	จำนวน (N=96)	ร้อยละ
สถานที่ไปทำงาน		
กรุงเทพมหานคร	79	82.30
จังหวัดอื่น	16	16.70
ต่างประเทศ	1	1.00
ลักษณะการอพยพไปทำงานที่อื่น		
กรรมกร (ก่อสร้าง)	36	37.50
อุตสาหกรรม (โรงงาน)	57	59.40
ช่างยนต์	2	2.10
ช่างเชื่อม	1	1.00
ช่วงเวลาการอพยพแรงงาน		
หลังเก็บเกี่ยวข้าวเรียบร้อยแล้ว (ช่วงเดือนธันวาคม-เมษายน)	67	69.80
หลังฤดูทำนา (ช่วงเดือนสิงหาคม-พฤศจิกายน)	29	30.20
ระยะเวลาที่อพยพไปทำงานที่อื่น		
1 เดือน	8	8.30
2 เดือน	10	10.50
3 เดือน	22	22.90

ตาราง 2 (ต่อ)

ลักษณะส่วนบุคคล เศรษฐกิจและสังคม	จำนวน (N=96)	ร้อยละ
4 เดือน	15	15.60
5 เดือนขึ้นไป	41	42.70
รายได้ขณะทำงานอยู่ที่บ้าน/เดือน		
500-1,500	50	52.90
1,501-2,500	38	39.60
มากกว่า 2,500	8	8.30
$\bar{X} = 1,309.35$ S.D. = 690.27		
ต่ำสุด = 500 สูงสุด = 3,000		
รายจ่ายขณะทำงานอยู่ที่บ้าน/เดือน		
500-1,500	34	35.40
1,501-2,500	31	32.30
มากกว่า 2,500	31	32.30
$\bar{X} = 1,034.11$ S.D. = 620.06		
ต่ำสุด = 450 สูงสุด = 3,000		
รายได้ขณะทำงานอยู่ต่างจังหวัด/เดือน		
1,500 - 2,500 บาท	21	21.90
2,501 - 3,500 บาท	37	38.50
3,501 - 4,500 บาท	22	22.90
4,501 - 5,500 บาท	14	14.68
มากกว่า 5,500 บาท	2	2.10

ตาราง 2 (ต่อ)

ลักษณะส่วนบุคคล เศรษฐกิจและสังคม	จำนวน (N=96)	ร้อยละ
$\bar{X}$ = 3,192.18	S.D. = 1,023.54	
ค่าต่ำสุด = 1,500 สูงสุด = 6,000		
รายจ่ายขณะที่ทำงานอยู่ต่างจังหวัด/เดือน		
ต่ำกว่า 500 บาท	10	10.44
501-1,500 บาท	37	38.54
1,501-2,500 บาท	37	38.54
2,501-3,500 บาท	8	8.32
3,501-4,500 บาท	4	4.16
$\bar{X}$ = 1,733.85 S.D. = 898.11		
ต่ำสุด = 300 สูงสุด = 4,500		
การกู้เงินมาทำการเกษตร		
กู้	54	56.20
ไม่กู้	42	43.80
แหล่งเงินกู้ (N = 54)		
ส่วนราชการ	2	2.08
ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์	33	62.74
นายทุนในหมู่บ้าน	19	35.18

ตอน 2 ปัจจัยที่เป็นสาเหตุทำให้เยาวชนเกษตรอพยพไปทำงานต่างจังหวัด

ปัจจัยที่เป็นสาเหตุให้ผู้ให้ข้อมูลอพยพแรงงานไปทำงานต่างจังหวัดนั้น นอกจากปัจจัยที่เกี่ยวข้องลักษณะส่วนบุคคลแล้วยังมีปัจจัยอีก 2 ด้าน คือ ปัจจัยผลักดัน และปัจจัยดึงดูด เพื่อความสะดวกและเข้าใจได้ตรงกับผู้วิจัยจึงจัดแบ่งระดับสาเหตุของปัญหาออกเป็น 5 ระดับ คือ เป็นสาเหตุของปัญหาในระดับมากอย่างยิ่ง มาก ปานกลาง น้อยและน้อยอย่างยิ่ง โดยเทียบระดับคะแนนให้เป็น 5, 4, 3, 2, 1 ตามลำดับ ผลการวิจัยดังปรากฏในตารางที่ 3 สามารถแยกพิจารณาเป็น 2 ด้านดังนี้

2.1 ปัจจัยผลักดัน (push factor)

สิ่งที่ทำให้ชาวชนบทโดยเฉพาะเยาวชนต้องอพยพไปทำงานต่างจังหวัดนั้น เพราะว่าในชนบทมีสภาวะบางประการที่ไม่เป็นที่พึงพอใจของเยาวชนจนต้องเกิดการอพยพจากถิ่นฐานของตนอยู่เสมอ ละทั้งอาชีวะเดิมและเข้าไปสู่โลกใหม่ที่ไม่มีความคุ้นเคยมาก่อน สภาวะดังกล่าว ประกอบด้วย ระดับการครองชีพ พื้นที่ทำการเกษตร สภาพภูมิอากาศทางธรรมชาติ และทุนดำเนินการกิจกรรมด้านการเกษตร จากผลการวิจัยตาราง 3 พบว่า ผู้ให้ข้อมูลระบุว่าปัจจัยผลักดันที่ผู้วิจัยมุ่งศึกษา 10 รายการนั้นเป็นสาเหตุผลักดันมากอย่างยิ่ง จำนวน 2 รายการ เป็นสาเหตุผลักดันมาก 4 รายการ และเป็นสาเหตุผลักดันระดับปานกลางจำนวน 4 ปัจจัย สามารถจัดเรียงตามลำดับค่าคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้

ปัจจัยที่ผู้เป็นสาเหตุผลักดันในระดับมากอย่างยิ่ง

1. รายได้จากการเกษตรตกต่ำ ทำให้การเป็นอยู่ไม่ดีขึ้น
2. พื้นที่ประสบภัยธรรมชาติ เนื่องจากฝนแล้งและชาตน้ำทำการเกษตร

ปัจจัยที่เป็นสาเหตุผลักดันในระดับมาก

1. อาชีพการเกษตรมีรายได้ไม่แน่นอน
2. ไม่มีเงินทุนทำการเกษตร
3. ผลผลิตการเกษตรถูกโรคแมลงทำลายเสียหาย
4. มีเงินทุนหมุนเวียนไม่พอ

ปัจจัยที่เป็นสาเหตุผลักดันในระดับปานกลาง

1. พื้นที่ทำการเกษตรขาดความอุดมสมบูรณ์ ชาติบูย์บำรุงตัน
2. ไม่มีพื้นที่ทำการเกษตร
3. พื้นที่ทำการเกษตรประสบภัยธรรมชาติ เนื่องจากน้ำท่วมทำให้พืชผล
การเกษตรเสียหาย
4. มีพื้นที่ทำการเกษตรไม่เพียงพอ

สำหรับเหตุผลที่ผู้ให้ข้อมูลระบุว่า รายได้จากการเกษตรเป็นสาเหตุผลักดันให้อพยพแรงงานในระดับมากอย่างยิ่ง อาจจะเนื่องมาจาก การประกอบอาชีพทางการเกษตรไม่มีรายได้เพียงพอที่จะเลี้ยงชีพ และไม่สามารถจะทำให้เยาวชนช่วยเหลือตัวเองได้ ขาดความรู้เรื่องการตลาดเมื่อผลผลิตด้านการเกษตรออกมาก็ถูกพ่อค้าคนกลางรับซื้อไปในราคาที่ไม่เป็นธรรมและอีกอย่างหนึ่งราคาผลผลิตเกษตรมีภาวะผันผวน ราคาไม่แน่นอนจึงทำให้รายได้จากการเกษตรตกต่ำ ดังนั้นผู้ให้ข้อมูลจึงมองเห็นว่าอาชีพด้านนี้จึงไม่มั่นคง เขาจึงอพยพไปทำงานต่างจังหวัด ทำนองเดียวกัน Gilbert L. Rutman (1970 : 206) ระบุว่าเมื่อระดับการครองชีพในชนบทต่ำลง คนในชนบทจะอพยพออกเพื่อโอกาสในเชิงเศรษฐกิจ และเพื่อประกอบอาชีพเพราะสภาพเสื่อมโทรมทางเศรษฐกิจของท้องถิ่นเดิม นอกจากนี้ผู้ให้ข้อมูลยังระบุว่าอีกว่าสาเหตุระดับมากอย่างยิ่งอีกปัจจัยหนึ่ง คือ พื้นที่ประสบภัยธรรมชาติ เพราะ การทำการเกษตรในชนบทนั้น จำเป็นอย่างยิ่งต้องอาศัยธรรมชาติ หากปีไหนฝนแล้งผลผลิตก็จะน้อยลง บางครั้งน้ำท่วมผลผลิตก็เน่าเสีย เกษตรกรซึ่งทนต่อผลกระทบอันเกิดจากปัจจัยผลักดันตามธรรมชาติก็ไม่อาจควบคุมได้ จำเป็นต้องอพยพไปทำงานต่างจังหวัด

ปัจจัยที่เป็นสาเหตุผลักดันในระดับมากอีกปัจจัยหนึ่งก็คือ ไม่มีเงินทุนทำการเกษตร ทั้งนี้เนื่องจากการดำเนินกิจกรรมด้านการเกษตรแต่ละฤดูกาล จำเป็นต้องใช้เงินทุนหมุนเวียนเป็นจำนวนมาก และราคาปัจจัยการผลิตทางการเกษตรปัจจุบันสูง จึงส่งผลให้เกษตรกรไม่มีทุนดำเนินกิจกรรมด้านการเกษตรหรือมีทุนดำเนินกิจกรรมด้านการเกษตรน้อยไม่เพียงพอแก่การดำเนินกิจกรรมการเกษตรอย่างเพียงพอ เพราะไม่มีเงินทุนหมุนเวียนสำหรับทำการเกษตรหรือบางรายมีแต่ก็ไม่เพียงพอ ทุนส่วนใหญ่ได้มาจากผู้ปกครองซึ่งกู้มาจาก

ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ ดังนั้นเยาวชนเหล่านี้จึงมีความตั้งใจไปหางานทำในต่างจังหวัด เพื่อนำเงินเก็บออมที่ได้มาจากการทำงานต่างจังหวัดนั้นเพื่อเป็นทุนสำหรับการเกษตรต่อไป และปัจจัยที่ผู้ให้ข้อมูลระบุว่ามีความเสี่ยงในระดับปานกลางนั้น ได้แก่พื้นที่ทำการเกษตรขาดความอุดมสมบูรณ์ ทั้งนี้อาจจะเนื่องมาจากว่าจังหวัดสุโขทัยเป็นจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง สภาพภูมิอากาศไม่ค่อยจะมีรสุมพัดผ่านเหมือนเช่นจังหวัดอื่น และเป็นจังหวัดที่มฝนที่รับน้ำจากแม่น้ำยม พอฤดูแล้งไม่มีน้ำทำการเกษตร ฉะนั้นจึงเป็นสาเหตุทำให้เกิดการอพยพไปหางานทำต่างจังหวัด

ตาราง 3 ค่าคะแนนเฉลี่ยของปัจจัยผลักดันที่เป็นสาเหตุการอพยพแรงงานของผู้ให้ข้อมูล

รายการปัจจัยผลักดัน	คะแนนเฉลี่ย ($\bar{X}$)	ค่าเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D.)	ระดับของการ เป็นสาเหตุ ผลักดัน
1. รายได้จากการเกษตรตกต่ำทำให้การ เป็นอยู่ไม่ดีขึ้น	4.22	1.08	มากอย่างยิ่ง
2. พื้นที่ประสบภัยธรรมชาติเนื่องจากฝน แล้งขาดน้ำทำการเกษตร	4.22	.97	มากอย่างยิ่ง
3. อาชีพการเกษตรมีรายได้ไม่แน่นอน	4.14	1.07	มาก
4. ไม่มีเงินทุนทำการเกษตร	3.81	1.12	มาก
5. ผลผลิตการเกษตรถูกโรคแมลง ทำลายเสียหาย	3.46	1.05	มาก
6. มีเงินทุนหมุนเวียนไม่พอดำเนิน กิจกรรมด้านการเกษตร	3.45	1.28	มาก
7. พื้นที่ทำการเกษตรขาดความอุดม สมบูรณ์ ขาดปุ๋ยบำรุงดิน	3.39	1.19	ปานกลาง
8. ไม่พื้นที่ทำการเกษตร	3.11	1.41	ปานกลาง
9. พื้นที่ทำการเกษตรประสบภัย ธรรมชาติเนื่องจากน้ำท่วมทำให้ พืชผลการเกษตรเสียหาย	3.05	1.57	ปานกลาง
10. มีพื้นที่ทำการเกษตรไม่เพียงพอ	2.85	1.33	ปานกลาง

2.2 ปัจจัยดึงดูด (pull factors)

ปัจจัยดึงดูดเป็นปัจจัยที่สำคัญสามารถดึงดูดให้เยาวชนเกษตรอพยพเข้าไปหางานทำในเมืองโดยเฉพาะกรุงเทพมหานคร ซึ่งประกอบด้วยปัจจัยด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคมและสภาพแวดล้อม จากผลการวิจัยตาราง 4 พบว่า ผู้ให้ข้อมูลที่ระบุว่าปัจจัยดึงดูดที่เป็นสาเหตุให้อพยพแรงงานในระดับมากจำนวน 4 ปัจจัย เป็นสาเหตุในระดับปานกลาง 4 ปัจจัยและระบุว่าเป็นสาเหตุในระดับน้อย 1 ปัจจัย เรียงลำดับค่าคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ปรากฏว่า ดังนี้

ปัจจัยดึงดูดที่ผู้ให้ข้อมูลระบุว่าเป็นสาเหตุในระดับมาก

1. อาชีพอื่นมีรายได้ดีกว่าอาชีพการเกษตร
2. อาชีพอื่นมีความสะดวกสบายมากกว่าอาชีพการเกษตร
3. ประกอบอาชีพด้านอื่นมีความรู้ทางวิชาการเพิ่มขึ้นดีกว่าอาชีพการเกษตร
4. ประกอบอาชีพด้านอื่นมีความรู้ภาคปฏิบัติดีกว่าอาชีพการเกษตร

ปัจจัยดึงดูดที่ผู้ให้ข้อมูลระบุว่าเป็นสาเหตุในระดับปานกลาง

1. เพื่อนบ้านชักชวนไปทำงานต่างจังหวัด
2. ประกอบอาชีพอื่นทำให้ร่างกายแข็งแรงดีกว่าประกอบอาชีพการเกษตร
- 3.ญาติพี่น้องชักชวนไปทำงานต่างจังหวัด
4. การยอมรับของเพื่อนบ้านหลังจากไปทำงานต่างจังหวัด ทำให้ชื่อเสียงดีขึ้น

ปัจจัยดึงดูดที่ผู้ให้ข้อมูลระบุว่าเป็นสาเหตุในระดับน้อย คือ

1. พ่อแม่ ชักชวนไปทำงานต่างจังหวัด

สำหรับเหตุผลที่ผู้ให้ข้อมูล ระบุว่าปัจจัยดึงดูดที่เป็นสาเหตุในระดับมาก ได้แก่ อาชีพอื่นมีรายได้ดีกว่าอาชีพการเกษตรนั้น อาจจะเนื่องมาจาก ผู้ให้ข้อมูลเห็นว่าการทำการเกษตรเป็นอาชีพที่เสี่ยงต่อการขาดทุน ดังจะเห็นได้จากรายได้เฉลี่ยจ่ายของ

เยาวชนเกษตรกรเพื่อทำงานอยู่ในสุโขทัย มีค่าเพียง 500 บาท ทั้งนี้เพราะว่าต้นทุนการผลิตสูง ภัยธรรมชาติ ตลอดจนโรคแมลงรบกวนผลผลิต จึงส่งผลให้ ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่อพยพไปหางานทำในต่างจังหวัดเป็นจำนวนมาก ส่วนใหญ่ไปช่วงระหว่างเวลาที่เก็บเกี่ยวข้าวเรียบร้อยแล้ว เพราะระยะนั้นจะเป็นระยะที่ยาวนานกว่าหลังเสร็จสิ้นฤดูกาลทำนา อีกประการหนึ่งการประกอบกับอาชีพอื่นนั้นมีค่าแรงดีกว่า มันคงกว่า จากการสัมภาษณ์พบว่า การทำงานเป็นกรรมกรก่อสร้างหรือทำงานโรงงานอุตสาหกรรม ถึงแม้ว่าจะเห็นตื้นเขิน ทำงานเป็นเวลา อย่างไรก็ตามการประกอบอาชีพอื่นรายได้ดีกว่าอาชีพการเกษตร มีเงินเหลือใช้กว่าอาชีพการเกษตร มีความรู้ดีกว่า นอกจากจะได้รับเงินแล้วยังสามารถได้ภาคปฏิบัติอีก ผลการวิจัยพบว่าปัจจัยดังกล่าวเป็นสาเหตุมาก ทำให้เยาวชนอพยพไปหางานทำ กรุงเทพฯหรือต่างจังหวัด

นอกจากนี้ผู้ให้ข้อมูลยังระบุว่า ปัจจัยดึงดูดในระดับปานกลางนั้นได้แก่ คำชักชวนของญาติพี่น้อง เพื่อนฝูง สอดคล้องกับบริชนิกร เศรษฐ (2528 : 119) ระบุว่า ญาติ พี่น้อง และเพื่อนฝูงซึ่งอพยพเข้ามาทำงานในเมืองอยู่ก่อนแล้ว เมื่อกลับไปเยี่ยมบ้านมักจะชักชวนให้เพื่อนฝูง ญาติ พี่น้อง ไปทำงานด้วย ประกอบกับ ความสนใจ และความไว้วางใจต่อผู้ชักชวน และอาจจะเนื่องมาจากเยาวชนตัดสินใจไปเอง จากการวิเคราะห์พบว่าเยาวชนที่อพยพส่วนใหญ่จบการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ซึ่งเป็นการศึกษาภาคบังคับในปัจจุบันจึงถือได้ว่าเยาวชนเกษตรกรเหล่านี้เป็นผู้ที่มีความรู้และได้รับการศึกษา ประกอบกับเยาวชนบางคนบรรลุวุฒิภาวะแล้ว เยาวชนเหล่านี้จึงตัดสินใจอพยพถิ่นฐานด้วยตนเองอีกประการหนึ่งงานที่ทำในเมืองหลวงเป็นงานก่อสร้าง เป็นงานที่ใช้กำลัง ซึ่งเป็นงานที่เยาวชนส่วนใหญ่ยังทำได้ ถึงแม้ว่าพวกเขาอาจจะไม่มีฝีมือในงานที่ทำก็ตาม พวกเขายังสามารถเรียนรู้ได้จากเพื่อนร่วมงานโดยไม่ยากนัก อย่างไรก็ตามการอพยพแรงงานของเยาวชนในชนบทแต่ละครั้งหรือแต่ละฤดูกาลนั้น ยังขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อม ขึ้นอยู่กับสถานการณ์ในขณะที่พักพวกเขาอยู่ที่บ้าน ซึ่งเป็นถิ่นฐานของตนเอง พวกเขาไม่มีงานทำให้เขาวางงานอยู่บ้านเฉย ๆ ทำให้เกิดการเบื่อหน่าย ประกอบคำชักชวนของเพื่อนบ้าน เขาจึงได้ตัดสินใจอพยพแรงงานไปทำงานต่างจังหวัดในที่สุด

ตาราง 4 ค่าคะแนนเฉลี่ยของปัจจัยดึงดูดที่เป็นสาเหตุการอพยพแรงงานของผู้ให้ข้อมูล

รายการปัจจัยดึงดูด	คะแนนเฉลี่ย ($\bar{X}$)	ค่าเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D.)	ระดับของการ เป็นสาเหตุ
- อาชีพอื่นมีรายได้ดีกว่าอาชีพการเกษตร	3.84	0.94	มาก
- อาชีพอื่นมีความสะดวกสบายมากกว่าอาชีพการเกษตร	3.79	1.05	มาก
- ประกอบอาชีพด้านอื่นมีความรู้ทางวิชาการเพิ่มขึ้นดีกว่าอาชีพการเกษตร	3.69	0.87	มาก
- ประกอบอาชีพด้านอื่นมีความรู้ภาคปฏิบัติดีกว่าอาชีพการเกษตร	3.67	0.92	มาก
- เพื่อนบ้านชักชวนไปทำงานต่างจังหวัด	3.19	1.26	ปานกลาง
- ประกอบอาชีพอื่นทำให้ร่างกายแข็งแรงดีกว่าประกอบอาชีพการเกษตร	3.14	1.23	ปานกลาง
-ญาติพี่น้องชักชวนไปทำงานต่างจังหวัด	3.10	1.33	ปานกลาง
- การยอมรับของเพื่อนบ้านหลังจากไปทำงานต่างจังหวัดทำให้ชื่อเสียงดีขึ้น	3.05	1.11	ปานกลาง
- พ่อ แม่ ชักชวนไปทำงานต่างจังหวัด	2.30	1.19	น้อย

ตอน 3 ความต้องการและปัญหาของเยาวชนเกษตร

ในการรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เรียบเรียงข้อความด้านความต้องการ และปัญหาของเยาวชนเกษตรจากกลุ่มเยาวชน และรวบรวมข้อมูลเพื่อทราบปัญหาและความต้องการ ผลการวิจัยปรากฏดังแสดงในตารางนี้ ดังต่อไปนี้

3.1 ความต้องการของเยาวชนเกษตร เป็นการให้ผู้ให้ข้อมูลระบุถึงความต้องการเกี่ยวกับการประกอบอาชีพทางการเกษตรและการพัฒนากลุ่มเยาวชน โดยผู้ให้ข้อมูลระบุความต้องการเป็น 5 ระดับคือ ต้องการมากที่สุด ต้องการมาก ต้องการปานกลางต้องการน้อยและต้องการน้อยที่สุด จากผลการวิจัยในตาราง 5 พบว่า ผู้ให้ข้อมูลมีความต้องการในระดับระดับมาก 4 ข้อความ ต้องการในระดับปานกลาง 3 ข้อความ ต้องการในระดับน้อย 4 ข้อความและต้องการในระดับน้อยที่สุด 1 ข้อความ รายละเอียดเพื่อเรียงลำดับค่าคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยดังนี้

ความต้องการของผู้ให้ข้อมูลที่ระบุว่าต้องการในระดับมาก

1. วิชาการปลูกพืชจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร
2. วิชาการจัดไร่นาสวนผสมจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร
3. วิชาการเลี้ยงสัตว์จากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร
4. เงินทุนหมุนเวียนสำหรับทำการเกษตรจากรัฐบาล

ความต้องการของผู้ให้ข้อมูลที่ต้องการในระดับปานกลาง

1. คำแนะนำการพัฒนากลุ่มเยาวชนเกษตรจากที่ปรึกษา
2. วิชาการเคหกิจเกษตรจากเจ้าหน้าที่เคหกิจเกษตร
3. คำปรึกษาเรื่องการพัฒนากลุ่มเยาวชนเกษตรจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร

ความต้องการของผู้ให้ข้อมูลในระดับน้อย

1. วิชาการตลาดเกษตรจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร
2. คำแนะนำวิชาการเกษตรจากที่ปรึกษา
3. คำแนะนำด้านการปฏิบัติการเกษตรจากที่ปรึกษา
4. เพื่อนฝูงทำการเกษตรเช่นเดียวกับตนเอง

ความต้องการของผู้ให้ข้อมูลในระดับน้อยที่สุด คือ

1. เงินทุนหมุนเวียนจากผู้ปกครอง

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังกล่าวระบุว่า ผู้ให้ข้อมูลมีความต้องการในวิชาการเรื่องการปลูกพืช ต้องการจัดไร่นาสวนผสม เรื่องการเลี้ยงสัตว์และต้องการเงินทุนหมุนเวียนสำหรับการเกษตรจากรัฐบาลระดับมากถึง 4 ประการ ซึ่งความต้องการทั้ง 4 เป็นความต้องการด้านวิชาการเกษตร 3 ประการ และอีก 1 ประการเป็นความต้องการเงินทุนหมุนเวียนทำการเกษตร นอกนั้นเป็นความต้องการที่อยู่ในระดับปานกลาง 3 ประการ ระดับความต้องการน้อย 4 ประการ และความต้องการน้อยที่สุด 1 ประการ ทั้งนี้เนื่องจากความต้องการของเยาวชนเกษตรได้สอดคล้องกับความเป็นจริงซึ่งเยาวชนจะต้องการวิชาการเกษตรก่อน เมื่อเขาได้รับวิชาการเป็นที่พอใจและสามารถนำไปปฏิบัติได้

สิ่งต้องการรองลงมาต่อมาคือเงินทุนหมุนเวียนการเกษตร ลักษณะเช่นนี้แสดงให้เห็นว่า หากความต้องการของเยาวชนที่ระบุไว้ได้รับการตอบสนองตามความต้องการ โดยเฉพาะ 4 ประการแรกก็จะเป็นผลทำให้เยาวชนเกษตรส่วนใหญ่ในจังหวัดสุโขทัยลดการอพยพแรงงานไปต่างจังหวัดได้ทางหนึ่ง ซึ่งสมิธ สระอุบล (2534 : 27) ระบุว่าเยาวชนต้องการความช่วยเหลือ ซึ่งหมายถึงให้ผู้อื่นช่วยเหลือตนเองเวลาได้รับความเดือดร้อน ชอบให้ผู้อื่นให้กำลังใจตน ชอบให้ผู้อื่นแสดงความเมตตากรุณาต่อตน ชอบให้ผู้อื่นเข้าใจและเห็นใจเมื่อตนเองประสบปัญหา นอกจากนั้นเยาวชนจะสนใจอาชีพอย่างแท้จริงเป็นจริงไม่เลือนลอยอย่างกับเด็ก และจะมีความสนใจในอาชีพที่สัมพันธ์เกี่ยวข้องกับความสามารถของตนเอง ความสนใจทางด้านอาชีพอาจจะเกิดจากอิทธิพลของพ่อแม่ คือ สนใจอาชีพที่บรรพบุรุษประกอบอยู่หรือที่พ่อแม่สนับสนุน นอกจากนั้นเป็นเรื่องของอิทธิพลจากเพื่อน ซึ่งมีส่วนอย่างมากที่มักจะเลือกสาขาวิชาขึ้นที่ตรงกับเพื่อนสนิทของตน

ตาราง 5 ค่าคะแนนเฉลี่ยจำแนกตามความต้องการของเยาวชนเกษตรกรที่อพยพแรงงานไปทำงานต่างจังหวัด

รายการ ความต้องการ	คะแนนเฉลี่ย ($\bar{X}$)	ค่าเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D.)	ระดับของ ความต้องการ
- วิชาการปลูกพืชจาก เจ้าหน้าที่ส่งเสริม การเกษตร	3.91	1.11	มาก
- วิชาการจัดไร่นาสวนผสม จากเจ้าหน้าที่ส่งเสริม การเกษตร	3.67	1.41	มาก
- วิชาการเลี้ยงสัตว์จาก เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการ เกษตร	3.58	0.64	มาก
- เงินทุนหมุนเวียนสำหรับ ทำการเกษตรจากรัฐบาล	3.47	1.54	มาก
- คำแนะนำการพัฒนา กลุ่มเยาวชนเกษตรกร จากที่ปรึกษา	3.22	0.95	ปานกลาง
- วิชาการเคหกิจเกษตร จากเจ้าหน้าที่เคหกิจเกษตร	2.93	0.96	ปานกลาง
- คำปรึกษาเรื่องการพัฒนา กลุ่มเยาวชนเกษตรกรจากเจ้าหน้าที่ ส่งเสริมการเกษตร	2.80	1.16	ปานกลาง
- วิชาการตลาดการเกษตร จากเจ้าหน้าที่ส่งเสริม การเกษตร	2.42	0.71	น้อย

ตาราง 5 (ต่อ)

รายการ ความต้องการ	คะแนนเฉลี่ย ($\bar{X}$)	ค่าเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D.)	ระดับของ ความต้องการ
- คำแนะนำวิชาการเกษตร จากที่ปรึกษา	2.35	0.81	น้อย
- คำแนะนำด้านการปฏิบัติการ เกษตรจากที่ปรึกษา	2.25	0.90	น้อย
- เพื่อนฝูงทำการเกษตร เช่นเดียวกับตนเอง	2.00	0.89	น้อย
- เงินทุนหมุนเวียนจาก ผู้ปกครอง	1.71	0.45	น้อยที่สุด

3.2 ปัญหาของเยาวชนเกษตรกร สำหรับปัญหาของเยาวชนเกษตรกรนั้น เป็น การเปิดโอกาสให้ผู้ให้ข้อมูลระบุถึงปัญหาที่ปฏิบัติกิจกรรมด้านการเกษตร ในขณะที่อยู่ในถิ่น ฐานของตนเอง ก่อนที่จะอพยพแรงงานไปต่างจังหวัด โดยให้ผู้ให้ข้อมูลระบุปัญหาออกเป็น 5 ระดับ คือ เป็นปัญหามากที่สุด เป็นปัญหามาก เป็นปัญหปานกลาง เป็นปัญหาน้อยและ เป็นปัญหาน้อยที่สุดจากผลการวิจัยในตาราง 6 พบว่า ผู้ให้ข้อมูลระบุว่าเป็นปัญหามาก 2 รายการ เป็นปัญหปานกลาง 1 รายการและเป็นปัญหาน้อย 2 รายการ เมื่อเรียงลำดับ ค่าคะแนนเฉลี่ยจากมากไปน้อย

ปัญหาที่ผู้ให้ข้อมูลระบุว่าเป็นปัญหาในระดับมาก

1. ไม่มีเงินทุนหมุนเวียนสำหรับการเกษตร
2. เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรไม่ไปเยี่ยมเยียนและไม่ให้ความรู้
ด้านวิชาการเกษตร

ปัญหาที่ผู้ให้ข้อมูลระบุว่าอยู่ในระดับปานกลาง คือ

1. สำนักงานเกษตรไม่สนับสนุนโครงการแปลงสาธิตการเกษตร

ปัญหาที่ผู้ให้ข้อมูลระบุว่าอยู่ในระดับน้อย

1. เจ้าหน้าที่เคหกิจเกษตรไม่ไปเยี่ยมเยียนและ ไม่ให้ความรู้ทางวิชาการ
2. เกษตรกรไม่เคยไปทัศนศึกษาดูงานเกี่ยวกับการเกษตรและงานกลุ่มเกษตรกรในต่างจังหวัด

จากข้อมูลพอจะสรุปได้ว่า ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ได้ระบุปัจจัยที่เป็นปัญหาระหว่างการปฏิบัติกิจกรรมการเกษตรของตนเอง ซึ่งเกษตรกรได้ระบุปัจจัยที่เป็น "ปัญหามาก" ไว้ 2 ปัจจัย คือไม่มีทุนหมุนเวียนและเจ้าหน้าที่ไม่ไปเยี่ยมเยียน หากรัฐบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องแก้ไขปัญหาดังกล่าวอย่างจริงจังจากรัฐบาลและและถูกวิธีเช่น เกษตรกรควรจะได้รับ การสนับสนุนวิชาชีพด้านการเกษตรทั้งด้านวิชาการ และด้านการปฏิบัติจนสามารถทำให้เกษตรกรนำไปปฏิบัติประกอบเป็นอาชีพหลักมีรายได้เป็นของตนเองโดยไม่พึ่งพาอาศัยผู้ปกครอง นอกจากนั้นการฝึกวิชาชีพบางสาขาในชนบทโดยเฉพาะวิชาช่างด้านต่าง ๆ จะเป็นการผลักดันให้เกษตรกรอพยพไปหางานทำในเมืองมากยิ่งขึ้น เพราะว่าเกษตรกรเมื่อได้รับการฝึกอบรมหลักสูตรวิชาชีวดังกล่าวแล้วก็จะเกิดความต้องการอยากใช้ทักษะที่ได้รับการฝึกอบรม ทดลองความสามารถของตนเองตามในเมืองหรือจังหวัดต่าง ๆ เพื่อหาประสบการณ์และความมั่นคงในอาชีพมากขึ้น แต่ในบางครั้งหลังจากเกษตรกรได้รับการฝึกอบรมวิชาชีพแล้วเขาไม่สามารถจะนำความรู้เหล่านั้นไปใช้ในชนบทได้ เพราะไม่มีทุน ดังนั้นจึงส่งผลให้เขาอพยพไปในเมืองซึ่งสอดคล้องกับ สมนึก จันโสภา (2528 : 78) ที่กล่าวว่า หลักสูตรการฝึกอบรมอาชีพบางหลักสูตร เมื่อเกษตรกรเข้ารับการฝึกอบรม แล้วจำเป็นจะต้องใช้ทุนในการริเริ่มกิจการในอัตราที่สูงทำให้ผู้ผ่านการฝึกอบรมที่มีฐานะดีมีโอกาสดูทุนได้มากกว่า สิ่งเหล่านี้อาจจะส่งผลให้เกิดช่องว่างทางฐานะทางเศรษฐกิจมากยิ่งขึ้น

ตาราง 6 ค่าคะแนนเฉลี่ยจำแนกตามปัญหาของเยาวชนเกษตรกรที่อพยพไปทำงานต่างจังหวัด

รายการ ปัญหาเยาวชน	คะแนนเฉลี่ย ($\bar{X}$)	ค่าเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D.)	ระดับของ ปัญหา
- ไม่มีเงินทุนหมุนเวียนสำหรับ ทำกิจกรรมการเกษตร	3.91	2.29	มาก
- เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ไม่ไปเยี่ยมเยียนและไม่ให้ ความรู้ด้านวิชาการเกษตร	3.57	1.81	มาก
- สำนักงานเกษตรไม่สนับสนุน โครงการแปลงสาธิตการเกษตร	3.08	1.63	ปานกลาง
- เจ้าหน้าที่เคหกิจเกษตรไม่ไป เยี่ยมเยียนและไม่ให้ความรู้ ทางวิชาการ	2.38	1.33	น้อย
- เยาวชนไม่เคยไปทัศนศึกษา งานเกี่ยวกับการเกษตรและ งานกลุ่มเยาวชนเกษตรกรใน ต่างจังหวัด	1.83	1.23	น้อย

บทที่ 5

สรุปและข้อเสนอแนะ

(SUMMARY AND RECOMMENDATIONS)

ปัญหา

จังหวัดสุโขทัยเป็นจังหวัดที่ประชากรส่วนใหญ่มีอาชีพการเกษตร รายได้หลักจึงมาจากภาคเกษตรกรรม ปัจจุบันแรงงานด้านการเกษตรขาดแคลนโดยเฉพาะแรงงานเยาวชนทำให้กลุ่มเยาวชนเกษตรไม่สามารถพัฒนาไม่ได้เท่าที่ควร ทั้งนี้เนื่องมาจากมีปัจจัยที่เป็นสาเหตุหลายประการทำให้เยาวชนเกษตรอพยพแรงงานไปทำงานทำในต่างจังหวัด

วัตถุประสงค์

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์คือ

1. เพื่อทราบถึงลักษณะส่วนบุคคล เศรษฐกิจ และสังคม ของเยาวชนเกษตรในจังหวัดสุโขทัย
2. เพื่อศึกษาปัจจัยผลักดันและปัจจัยดึงดูดที่เป็นสาเหตุการอพยพแรงงานของเยาวชนเกษตรในจังหวัดสุโขทัย
3. เพื่อทราบความต้องการและปัญหาของเยาวชนเกษตรในจังหวัดสุโขทัย

สรุปวิธีวิจัย

สถานที่ดำเนินการวิจัย

การศึกษาปัจจัยที่เป็นสาเหตุการอพยพแรงงานของเยาวชนเกษตรใน จังหวัดสุโขทัยครั้งนี้ได้ดำเนินการ 9 อำเภอ คือ อำเภอเมือง อำเภอสวรรคโลก อำเภอศรีสัชนาลัย อำเภอศรีสำโรง อำเภอกงสุลิย์ อำเภอกงไกรลาศ อำเภอคีรีมาศ อำเภอบ้านด่านลานหอย และอำเภอศรีนคร

ประชากรในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ เยาวชนเกษตรในจังหวัดสุโขทัยที่เคยอพยพแรงงานไปทำงานจังหวัดต่าง ๆ ปัจจุบันกลับมาประกอบอาชีพการเกษตรในถิ่นฐานเดิมของตนเองและมีอายุตั้งแต่ 15-30 ปี รวมทั้งหมด 96 คน

เครื่องมือและความเชื่อมั่น

โดยใช้แบบสัมภาษณ์ (interview schedule) เพื่อรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยที่เป็นสาเหตุการอพยพของเยาวชนเกษตรในจังหวัดสุโขทัย ซึ่งแบบสัมภาษณ์ดังกล่าวได้สร้างขึ้นตามแนวกรอบความคิดที่ประกอบไปด้วยคำถามทั้งแบบปลายเปิด (open ended question) และแบบปลายปิด (close ended question) แบบสัมภาษณ์ได้แบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ ตอน 1 เป็นการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะส่วนบุคคล เศรษฐกิจและสังคม คำสัมภาษณ์ทั้งหมดมี 18 ข้อ ตอน 2 เป็นข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยผลักดันและปัจจัยดึงดูดทั้งหมด 19 ข้อ ตอน 3 เป็นข้อมูลเกี่ยวกับความต้องการและปัญหาของเยาวชนเกษตรทั้งหมด 17 ข้อ

สำหรับการทดสอบความเชื่อมั่นของแบบสอบถามได้ทดสอบกับเยาวชนเกษตรในจังหวัดตากจำนวน 20 คน พบว่ามีค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นในระดับ 0.80

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลดำเนินการในช่วงวันที่ 1 พฤศจิกายน 2536 ถึง 15 ตุลาคม 2537 โดยใช้วิธีสัมภาษณ์

การวิเคราะห์ข้อมูล

ใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสังคมศาสตร์ (statistical package the social sciences) สถิติที่ใช้คือค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

สรุปผลการวิจัย

(Summary)

ตอน 1 ลักษณะส่วนบุคคล เศรษฐกิจและสังคมของผู้ให้ข้อมูล

ผลการวิจัย พบว่า ผู้ให้ข้อมูลเกินครึ่ง ร้อยละ 55.20 เป็นเพศหญิง มีอายุเฉลี่ย 20.95 ปี โดยมีอายุน้อยสุด 15 ปี และสูงสุด 30 ปี ส่วนใหญ่ร้อยละ 77.09 ยังเป็นโสด และจบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาปีที่ 6 (ร้อยละ 67.73) ส่วนอาชีพเดิมของครอบครัวผู้ให้ข้อมูลจำนวน 88.60 ประกอบอาชีพทำนา ผู้ให้ข้อมูลมีจำนวนแรงงานในครัวเรือนเฉลี่ย 2 คน และผู้ให้ข้อมูลร้อยละ 89.60 มีที่ดินทำกินเป็นของบิดามารดา

สำหรับสถานที่ไปทำงานที่อื่นของผู้ให้ข้อมูลนั้น พบว่า ผู้ให้ข้อมูลร้อยละ 82.30 ไปทำงานที่กรุงเทพมหานคร ผู้ให้ข้อมูลเกินกว่าครึ่ง (ร้อยละ 59.40) ทำงานด้านอุตสาหกรรมในโรงงาน โดยช่วงเวลาที่อพยพแรงงานมักไปช่วงหลังฤดูเก็บเกี่ยวถึงร้อยละ 69.80 และมักไปทำงานที่อื่นนานประมาณ 5 เดือนขึ้นไป และรายได้ขณะที่ทำงานอยู่บ้านเฉลี่ย 1,309.35 บาทต่อเดือน ในขณะที่รายได้ขณะที่ทำงานอยู่ต่างจังหวัดเฉลี่ย 3,192.18 บาทต่อเดือน ส่วนรายจ่ายขณะที่ทำงานอยู่บ้านเฉลี่ย 1,034.11 บาทต่อเดือน และรายจ่ายขณะที่ทำงานอยู่ต่างจังหวัดเฉลี่ย 1,733.85 บาทต่อเดือน ผู้ให้ข้อมูลเกินกว่าครึ่ง (ร้อยละ 56.20) ระบุว่ากู้เงินมาทำการเกษตร และแหล่งเงินกู้ส่วนใหญ่มาจากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธกส.)

ตอน 2 ปัจจัยที่เป็นสาเหตุของการอพยพแรงงานของผู้ให้ข้อมูล

2.1 ปัจจัยผลักดัน

ปัจจัยผลักดันที่เป็นสาเหตุในระดับมากอย่างยิ่ง

- รายได้จากการเกษตรตกต่ำ ทำให้การเป็นอยู่ไม่ดีขึ้น
- พื้นที่ประสบภัยธรรมชาติ

ปัจจัยหลักต้นที่เป็นสาเหตุในระดับมาก

- อาชีพการเกษตรมีรายได้ไม่แน่นอน
- ไม่มีเงินทุนทำการเกษตร
- ผลผลิตการเกษตรถูกโรคแมลงทำลายเสียหาย
- มีเงินทุนหมุนเวียนไม่พอ

ปัจจัยหลักต้นที่เป็นสาเหตุในระดับปานกลาง

- พื้นที่ทำการเกษตรขาดความอุดมสมบูรณ์
- ไม่มีพื้นที่ทำการเกษตร
- พื้นที่เกษตรประสบภัยธรรมชาติ
- มีพื้นที่ทำการเกษตรไม่เพียงพอ

2.2 ปัจจัยดึงดูด

ปัจจัยดึงดูดที่เป็นสาเหตุในระดับมาก

- อาชีพอื่นมีรายได้ดีกว่าอาชีพการเกษตร
- อาชีพอื่นมีความสะดวกสบายมากกว่าอาชีพการเกษตร
- อาชีพอื่นมีความรู้ทางวิชาการดีกว่าอาชีพการเกษตร
- อาชีพอื่นมีความรู้ภาคปฏิบัติดีกว่าอาชีพการเกษตร

ปัจจัยดึงดูดที่เป็นสาเหตุในระดับปานกลาง

- เพื่อนบ้านชักชวนไปทำงานต่างจังหวัด
- อาชีพอื่นทำให้ร่างกายแข็งแรงดีกว่าอาชีพการเกษตร
- ญาติพี่น้องชักชวนไปทำงานต่างจังหวัด
- การยอมรับของเพื่อนบ้านหลังจากไปทำงานต่างจังหวัดมาแล้ว

ปัจจัยดึงดูดที่เป็นสาเหตุในระดับน้อย

- พ่อ แม่ ชักชวนไปทำงานต่างจังหวัด

ตอน 3 ความต้องการและปัญหาของเยาวชนเกษตรกรที่อพยพแรงงานไปทำงานต่างจังหวัด

3.1 ความต้องการของเยาวชนเกษตรกร

ความต้องการในระดับมาก

- วิชาการปลูกพืชจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร
- วิชาการจัดไร่นาสวนผสมจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร
- วิชาการเลี้ยงสัตว์จากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร
- เงินทุนหมุนเวียนสำหรับการเกษตรจากรัฐบาล

ความต้องการในระดับปานกลาง

- คำแนะนำการพัฒนากลุ่มเยาวชนเกษตรกรจากที่ปรึกษา
- วิชาการเคหกิจเกษตรจากเจ้าหน้าที่เคหกิจเกษตร
- คำปรึกษาเรื่องพัฒนากลุ่มเยาวชนเกษตรกร จากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร

ความต้องการในระดับน้อย

- วิชาการตลาดเกษตรจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร
- คำแนะนำวิชาการเกษตรจากที่ปรึกษา
- คำแนะนำด้านภาคปฏิบัติการเกษตรจากที่ปรึกษา
- เพื่อนฝูงทำการเกษตร เช่นเดียวกับตนเอง

ความต้องการในระดับน้อยที่สุด

- เงินทุนหมุนเวียนจากผู้ปกครอง

3.2 ปัญหาของเยาวชนเกษตรกร

ปัญหาที่ระบุว่าอยู่ในระดับมาก

- ไม่มีเงินทุนหมุนเวียนสำหรับการเกษตร
- เจ้าหน้าที่ไม่ไปเยี่ยมเยียนและให้ความรู้

ปัญหาที่ระบุว่าอยู่ในระดับปานกลาง

- สำนักงานเกษตรไม่สนับสนุนโครงการแปลงสาธิตการเกษตร

ปัญหาที่ระบุว่าอยู่ในระดับน้อย

- เจ้าหน้าที่เคหกิจเกษตรไม่ไปเยี่ยมเยียนและให้ความรู้
- เยาวชนไม่เคยไปทัศนศึกษาดูงานด้านการเกษตรและงานกลุ่ม
เยาวชนเกษตรในต่างจังหวัด

ข้อเสนอแนะ

(Recommendations)

ผลการวิจัยครั้งนี้ทำให้ทราบถึงปัจจัยบางประการที่เป็นสาเหตุของการอพยพแรงงานของกลุ่มเยาวชนเกษตรในจังหวัดสุโขทัย ซึ่งสามารถใช้เป็นข้อมูลสำหรับผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานสำนักงานเกษตรอำเภอ และสำนักงานเกษตรจังหวัด เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงและวางแผนพัฒนากลุ่มเยาวชนเกษตรให้ถูกต้องเหมาะสม และเกิดประสิทธิภาพ จากผลการวิจัยดังกล่าว จึงมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ข้อเสนอแนะสำหรับสำนักงานเกษตรจังหวัด

ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานควรที่จะ

1.1 จัดทำแผนงานโครงการสร้างงานประกอบอาชีพการเกษตรให้แก่เยาวชนเกษตรเพื่อขอสนับสนุนงบประมาณอย่างต่อเนื่อง จากกรมส่งเสริมการเกษตร จากองค์การบริหารส่วนจังหวัด และจากสมาชิกสภาจังหวัด สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร โดยให้จัดทำเป็นแผนระยะสั้น ระยะปานกลาง และระยะยาว

1.2 ประสานงานระหว่างหน่วยต่าง ๆ ในระดับจังหวัด ระดับภาค และระดับกรม โดยเฉพาะในระดับจังหวัดควรประชุมหาแนวทางชลอการอพยพแรงงานเยาวชนเกษตรในชนบทไม่ให้ไปทำงานต่างจังหวัด เพื่อขอความร่วมมือสร้างงานให้แก่เยาวชนเกษตรหลังเสร็จสิ้นฤดูกาลทำนา

1.3 จัดประชุมสัมมนาเจ้าหน้าที่เกษตรระดับอำเภอ ระดับตำบลเพื่อวางแผนปรับปรุงพัฒนาเยาวชนเกษตรตลอดจนทราบปัญหาอุปสรรคดำเนินงานและแนวทางแก้ไขรวมทั้งให้ความรู้ทางวิชาการแก่เจ้าหน้าที่ เพื่อดำเนินการให้เยาวชนเกษตรนำไปปฏิบัติในไร่นาของตนเองต่อไป

1.4 จัดทีมงานออกติดตาม ประเมินผลการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่เกษตรระดับอำเภอ ระดับตำบล อย่างสม่ำเสมอ และติดตามโครงการต่าง ๆ ที่นำไปให้เยาวชนปฏิบัติในไร่นา เพื่อทราบปัญหาการดำเนินงานและหาแนวทางแก้ไขปัญหาให้สำเร็จลุล่วงตามวัตถุประสงค์

2. ข้อเสนอแนะสำหรับสำนักงานเกษตรอำเภอ

ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานควรที่จะ

2.1 จัดทำแผนงานโครงการเกษตรให้ตรงกับความต้องการของเยาวชนเกษตร เพื่อขอสนับสนุนงบประมาณตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ แผนพัฒนาจังหวัด รวมทั้งขอรับการสนับสนุนงบประมาณจากสมาชิกสภาจังหวัด สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร โดยทำเป็นแผนระยะสั้น ระยะปานกลาง ระยะยาว

2.2 ให้ผู้บริหารระดับอำเภอประสานงานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องระดับอำเภอ และออกติดตามนิเทศงานเจ้าหน้าที่เกษตรระดับตำบลอย่างใกล้ชิดสม่ำเสมอ เพื่อหาแนวทางการปรับปรุงงานด้านเยาวชนเกษตร พร้อมทั้งกำชับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรวางแผนปฏิบัติงานโดยให้ความรู้ด้านวิชาการเกษตร พร้อมทั้งเน้นภาคปฏิบัติให้แก่เยาวชนเกษตรอย่างต่อเนื่อง และสอดคล้องเหมาะสมกับความต้องการของสังคมเยาวชนเกษตร รวมถึงให้สอดคล้องกับการตลาดการเกษตรต่อไป

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

(Recommendations for Further Study)

1. การวิจัยครั้งนี้ศึกษาปัจจัยที่เป็นสาเหตุการอพยพแรงงานของเยาวชนในจังหวัดสุโขทัย เท่านั้น การวิจัยครั้งต่อไปควรขยายสถานที่การวิจัยออกไปให้ครอบคลุมหลายจังหวัด จะทำให้งานวิจัยมีประโยชน์ต่อการพัฒนาสถาบันเกษตรกรมากยิ่งขึ้น

2. การวิจัยครั้งต่อไปควรศึกษาเกี่ยวกับความคิดเห็นเยาวชนเกษตรที่มีต่อ
การปฏิบัติงานของหัวหน้างานพัฒนาสถาบันเกษตรกร และกิจกรรมพิเศษในจังหวัดสุโขทัย
เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการปรับปรุงแนวทางการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ต่อไป

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ . 2521. ข้อมูลทางเศรษฐกิจที่สำคัญที่เกี่ยวข้องกับการเกษตร. กรุงเทพมหานคร. กองเศรษฐกิจการเกษตร.

เกษตรจังหวัดสุโขทัย. 2536. สถิติข้อมูลสำนักงานเกษตรจังหวัด. ประจำเดือนเมษายน

2537. สุโขทัย : สำนักงานเกษตรจังหวัดสุโขทัย.

_____ . 2536. สถิติเกษตรกรรมชาติ. สุโขทัย : สำนักงานเกษตรจังหวัดสุโขทัย. ฉบับโรเนียว.

_____ . 2537. รายงานการประชุมคณะกรรมการเกษตร. สุโขทัย : ประจำเดือนเมษายน 2537. สำนักงานเกษตรจังหวัดสุโขทัย ฉบับโรเนียว.

_____ . 2537. ข้อมูลงานสถาบันพัฒนาเกษตร จังหวัดสุโขทัย ฉบับโรเนียว.

จรรยา มิลินทร์ และคณะ. 2525. พจนานุกรมศัพท์การศึกษา. กรุงเทพมหานคร : พิมพ์โรงพิมพ์วัฒนาพานิช.

ฉัตร ชำชอง. 2526. หลักการจัดการฟาร์ม. กรุงเทพมหานคร : พิมพ์ครั้งที่ 1 ที่ O.S. Printing House. Co., LTD.

ณรงค์ เล็งประชา. 2535. รายงานสัมพันธในธุรกิจอุตสาหกรรม. กรุงเทพมหานคร : พิมพ์ที่ O.S. Printing House. Co., LTD.

ตุงเตี้ยว วงศ์ภักดิ์. 2536. ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานยุวเกษตรกร ในจังหวัดปราจีนบุรี. เชียงใหม่ : วิทยานิพนธ์ระดับปริญญาโท มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

ธนาคารกรุงเทพ จำกัด. 2523. "วารสารเศรษฐกิจ." กรุงเทพมหานคร : วารสาร
ประจำเดือนมีนาคม 2523.

นำชัย ทนุผล. 2532. การวางแผนประเมินผลโครงการส่งเสริมการเกษตร. (พิมพ์ครั้งที่ 2) เชียงใหม่ : ภาควิชาส่งเสริมการเกษตร สถาบันเทคโนโลยีการเกษตรแม่โจ้

นิพนธ์ เทพวัลย์. 2523. ประชากรศาสตร์. กรุงเทพมหานคร : พิมพ์ไทยวัฒนาพานิช.

นิเวส โรจนชัย. 2534. การทำงานกับเยาวชนเกษตร. กรุงเทพมหานคร : กลุ่มงาน
เยาวชน กองพัฒนา การบริหารงานเกษตร กรมส่งเสริมการเกษตร.

บริษัท บริการข้อมูลผู้จัดการ จำกัด. 2537. ข้อมูลพื้นฐานเพื่อจัดทำแผนการลงทุนจังหวัด
สุโขทัย. กรุงเทพมหานคร : ฉบับสมบูรณ์.

บุญเลิศ ศุภติลก และคณะ. 2524. "มนุษย์กับสังคม". สาขาศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัย-
สุโขทัยธรรมมาธิราช กรุงเทพมหานคร.

ประคอง กรรณสูต. 2528. สถิติเพื่อการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์. (พิมพ์ครั้งที่ 5)
กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ทางทันส่วนจำกัด สามเจริญพานิช.

ประชาสงเคราะห์จังหวัดสุโขทัย. 2536. "สถิติประชากรเยาวชน" สุโขทัย : สำนัก-
งานประชาสงเคราะห์จังหวัดสุโขทัย.

_____. 2536. สถิติข้อมูลประชาสงเคราะห์จังหวัด สุโขทัย :
สำนักงานประชาสงเคราะห์จังหวัดสุโขทัย. ฉบับโรเนียว. 2536.

ประดับ เรืองมัลย์. 2525. จิตวิทยาวัยรุ่น. กรุงเทพมหานคร : พิมพ์โรงพิมพ์วัฒนาพานิช.

ประวัติ ฅมยววิทย. 2534. กลุ่มเยาวชนเกษตร กรุงเทพมหานคร : กองพัฒนาการ
บริหารการเกษตร กรมส่งเสริมการเกษตร

ฝ่ายงานส่งเสริมพัฒนาสถาบันเกษตรกร. 2537. "หนังสือเวียน" เชียงใหม่ : สำนัก-
งานส่งเสริมการเกษตรภาคเหนือ จังหวัดเชียงใหม่.

รัชนิกร เศรษฐ. 2528. สังคมวิทยาชนบท. พิมพ์ครั้งที่ 1 กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนา-
พานิช จำกัด.

ราชบัณฑิตยสถาน. 2525. พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2525. กรุงเทพมหานคร :
สำนักพิมพ์อักษรเจริญทัศน์.

แรงงานจังหวัดสุโขทัย. 2536. สถิติข้อมูลแรงงานจังหวัด. สุโขทัย : สำนักพิมพ์สุโขทัย
การพิมพ์.

_____. 2536. ข้อมูลผู้ใช้นแรงงานจังหวัด. สุโขทัย : ฉบับโรเนียว.

วิทยา ดำรงเกียรติศักดิ์. 2531. ทักษะวิชาชีพตามความต้องการของนักศึกษาระดับ
ปริญญาตรีภาคปกติและภาคสมทบ วิชาเอกส่งเสริมการเกษตร (รายงานการวิจัย)
เชียงใหม่ : สำนักวิจัยและส่งเสริมวิชาการเกษตร สถาบันเทคโนโลยีการเกษตร
แม่โจ้

สมนึก จันทรโสภา. 2528. "วิธีการฝึกอบรมเยาวชนว่างงานในชนบท" วารสารพัฒนา
ชุมชน เล่มที่ 2 กรุงเทพมหานคร : กรมพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย.

สมิทธิ์ สระอุบล. 2534. การพัฒนาเยาวชน. (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพมหานคร :
สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์.

สุโท เจริญสุข. 2520. ความต้องการของวัยรุ่น. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ไทย
วัฒนาพานิช จำกัด.

สุพัทธรา สุภาพ. 2535. ปัญหาสังคม. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช
จำกัด.

สุวัลลีย์ เปี่ยมปิติ. 2526. ผลของการย้ายถิ่นที่อยู่ออกจากพระนครศรีอยุธยา. กรุงเทพ-
มหานคร : วารสารพัฒนบริหารศาสตร์ ปีที่ 18 เล่มที่ 1.

อาภรณ์พันธ์ จันทร์สว่าง. 2525. การพัฒนาบุคคล กลุ่มและชุมชน. กรุงเทพมหานคร :
คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

Gilbert L. Rutman. 1970. "Migration and Economic Opportunities in
West Virainia : A Statitital Analysis" Rural Sociology, Vol.
35 December.

Maslow, A.H. 1970. Motivation and Personality. New York : Harper
and Brother Publisher.

Pitirion A Sorokin, Carle C. 1965. Zimmerman and Charles J.
Galpin "A Systamatic Source Book In Rural Sociology" Vol I.
Russell and Rssell N. Y.

ภาคผนวก ก.
แบบสัมภาษณ์

แบบสัมภาษณ์เลขที่.....

วันที่/...../.....

ผู้สัมภาษณ์ นายประดิษฐ์ ศรีอ้วน

แบบสัมภาษณ์

เรื่อง

ปัจจัยที่เป็นสาเหตุของการอพยพแรงงานของเยาวชนเกษตร
ในจังหวัดสุโขทัย

แบบสัมภาษณ์นี้ เป็นแบบสัมภาษณ์ที่ต้องการข้อมูลเพื่อนำไปใช้ประโยชน์ในงาน
วิจัย และเป็นแนวทางในการแก้ไขปรับปรุงการดำเนินงานกลุ่มเยาวชนเกษตรในจังหวัด
สุโขทัยซึ่งแบบสัมภาษณ์ทั้งหมดมี 3 ตอน คือ

ตอน 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสภาพลักษณะส่วนบุคคล เศรษฐกิจ สังคม ของ
เยาวชนเกษตร ที่อพยพแรงงานไปทำงานต่างจังหวัด

1. เพศ ()
 1. ☐ ชาย 1
 2. ☐ หญิง
2. อายุ ปัจจุบันท่านมีอายุ ____ ปี () ()

2 3
3. สถานภาพการสมรส ()
 1. ☐ โสด 4
 2. ☐ สมรสแล้ว
 3. ☐ หย่าร้าง
 4. ☐ หม้าย

4. ระดับการศึกษาของท่าน ()
1. ☐ ต่ำกว่าประถมศึกษา 5
 2. ☐ ประถมปีที่ 4
 3. ☐ ประถมปีที่ 6
 4. ☐ มัธยมศึกษา 3
 5. ☐ สูงกว่ามัธยมศึกษา 3
5. อาชีพเดิมของผู้ปกครองคือ ()
1. ☐ ทำนา 6
 2. ☐ ทำสวน
 3. ☐ ทำไร่
 4. ☐ ค้าขาย
 5. ☐ รับราชการ
 6. ☐ ก่อสร้าง
6. จำนวนแรงงานในครัวเรือน ()
1. ☐ 1-2 คน 7
 2. ☐ 3-4 คน
 3. ☐ 5-6 คน
 4. ☐ 7 คนขึ้นไป
7. การถือครองที่ดินทำกิน () ()
1. ☐ เป็นของตนเอง 8 9
 2. ☐ เป็นของบิดา-มารดา
 3. ☐ เช่าผู้อื่น
 4. ☐ เป็นของรัฐ จำนวน
8. ลักษณะการอพยพไปทำงานที่อื่น ()
1. ☐ ตัดสินใจไปเอง 10
 2. ☐ เพื่อนฝูง ญาติ พี่น้องชักชวนไป
 3. ☐ ติดตามบิดา มารดาไป

9. สถานที่ไปทำงาน ()
1. ☐ กรุงเทพมหานคร 11
 2. ☐ จังหวัดอื่น
 3. ☐ ต่างประเทศ
 4. ☐ ในจังหวัดสุโขทัยแต่เป็นต่างอำเภอ
10. งานที่ทำอยู่ในต่างจังหวัดหรือต่างประเทศหรือที่อื่น เป็นงานประเภทใด ()
1. ☐ การเกษตร 12
 2. ☐ กรรมกร (ก่อสร้าง)
 3. ☐ อุตสาหกรรม (โรงงาน)
 4. ☐ ช่างยนต์
 5. ☐ ช่างเชื่อม
11. ท่านไปทำงานต่างจังหวัดในช่วงไหน ()
1. ☐ หลังเก็บเกี่ยวข้าวเรียบร้อยแล้ว (ช่วงเดือนธันวาคม-เมษายน) 13
 2. ☐ หลังฤดูทำนา (ช่วงเดือนสิงหาคม-พฤศจิกายน)
12. ระยะเวลาที่ทำงานอยู่ที่ต่างจังหวัด ()
1. ☐ 1 เดือน 14
 2. ☐ 2 เดือน
 3. ☐ 3 เดือน
 4. ☐ 4 เดือน
 5. ☐ 5 เดือนขึ้นไป
13. รายได้ขณะทำงานอยู่ที่บ้านเดือนละ _ _ _ _ บาท () () () () ()
- 15 16 17 18 19
14. รายจ่ายขณะที่อยู่บ้านเดือนละ _ _ _ _ บาท () () () () ()
- 20 21 22 23 24
15. รายได้ขณะทำงานอยู่ต่างจังหวัดเดือนละ _ _ _ _ บาท () () () () ()
- 25 26 27 28 29

16. รายจ่ายขณะที่ทำงานอยู่ต่างจังหวัดเดือนละ _ _ _ บาท () () () () ()

30 31 32 33 34

17. ท่านกู้เงินมาทำการเกษตรหรือไม่ ()

1. ☐ กู้ 35

2. ☐ ไม่กู้

18. จากข้อ 18 ถ้ากู้แหล่งเงินกู้จากที่ไหน ()

1. ☐ จากส่วนราชการ 36

2. ☐ จากธนาคาร ธกส.

3. ☐ จากธนาคารเอกชน

4. ☐ จากนายทุนในหมู่บ้าน

ตอน 2 ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยที่เป็นสาเหตุทำให้อพยพไปทำงานต่างจังหวัดของเยาวชน

เกษตรกรในจังหวัดสุโขทัย มีคำถามที่สำคัญไว้ 5 ลำดับคือ

1. "เป็นสาเหตุมากอย่างยิ่ง" หมายถึงท่านมีความเห็นสอดคล้องกับสาเหตุมากอย่างยิ่งซึ่งกำหนดคะแนน = 5
2. "เป็นสาเหตุมาก" หมายถึงท่านมีความเห็นสอดคล้องกับสาเหตุมากซึ่งมีคะแนน = 4
3. "เป็นสาเหตุปานกลาง" หมายถึงท่านมีความเห็นสอดคล้องกับสาเหตุปานกลางซึ่งมีคะแนน = 3
4. "เป็นสาเหตุน้อย" หมายถึงท่านมีความเห็นสอดคล้องน้อยซึ่งมีคะแนน = 2
5. "เป็นสาเหตุน้อยมาก" หมายถึงท่านมีความเห็นสอดคล้องกับสาเหตุน้อยมากซึ่งมีคะแนน = 1

ปัจจัยที่เป็นสาเหตุของการอพยพ	เป็นสาเหตุ มากอย่าง ยิ่ง (5)	เป็นสาเหตุ มาก (4)	เป็นสาเหตุ ปานกลาง (3)	เป็นสาเหตุ น้อย (2)	เป็นสาเหตุ น้อยอย่างยิ่ง (1)
หมวด ก. ปัจจัยผลักดัน หมายถึง สาเหตุผลักดันให้เยาวชนไปทำงานที่อื่น 1. รายได้จากการเกษตรต่ำทำให้ การเป็นอยู่ไม่ดีขึ้น					
2. อาชีพการเกษตรมีรายได้ไม่แน่นอน					

()

37

()

38

ปัจจัยที่เป็นสาเหตุของการอพยพ	เป็นสาเหตุ มากอย่าง ยิ่ง (5)	เป็นสาเหตุ มาก (4)	เป็นสาเหตุ ปานกลาง (3)	เป็นสาเหตุ น้อย (2)	เป็นสาเหตุ น้อยอย่าง ยิ่ง (1)	
3. ไม่มีพื้นที่ทำการเกษตร						() 39
4. มีพื้นที่ทำการเกษตรไม่เพียงพอ						() 40
5. พื้นที่ทำการเกษตรประสบภัย ธรรมชาติเนื่องจากฝนแล้งขาดน้ำ ทำการเกษตร						() 41
6. พื้นที่ทำการเกษตรประสบภัย ธรรมชาติเนื่องจากน้ำท่วมทำความ เสียหายแก่พืช						() 42
7. ผลผลิตการเกษตรถูกโรคแมลง ทำลายเสียหาย						() 43
8. พื้นที่ทำการเกษตรไม่อุดมสมบูรณ์ ขาดปุ๋ยบำรุงดินทำให้ผลผลิตการเกษตร ลดลง						() 44

ปัจจัยที่เป็นสาเหตุของการอพยพ	เป็นสาเหตุ มากอย่าง ยิ่ง (5)	เป็นสาเหตุ มาก (4)	เป็นสาเหตุ ปานกลาง (3)	เป็นสาเหตุ น้อย (2)	เป็นสาเหตุ น้อยอย่าง ยิ่ง (1)	()
9. ไม่มีทุนดำเนินการด้านเกษตร						45
10. มีทุนหมุนเวียนไม่พอดำเนิน กิจกรรมการเกษตร						46
หมวด ข. ปัจจัยดึงดูด หมายถึงสาเหตุ ที่ดึงดูดชาวชนอพยพไปทำงานที่อื่น ด้านเศรษฐกิจ						
11. มีรายได้อาชีพอื่นดีกว่าอาชีพการ เกษตร						47
12. อาชีพอื่นมีความสะดวกสบายดีกว่า อาชีพทำการเกษตร						48
13. พ่อ แม่ ชักชวนให้ไปทำงานต่าง จังหวัด						49
14.ญาติ พี่ น้องชักชวนให้ไปทำงาน ต่างจังหวัด						50
15. เพื่อนฝูงชักชวนไปทำงานต่าง จังหวัด						51

ปัจจัยที่เป็นสาเหตุของการอพยพ	เป็นสาเหตุ มากอย่าง ยิ่ง (5)	เป็นสาเหตุ มาก (4)	เป็นสาเหตุ ปานกลาง (3)	เป็นสาเหตุ น้อย (2)	เป็นสาเหตุ น้อยอย่าง ยิ่ง (1)	
16. การยอมรับของเพื่อนบ้านหลังจาก ไปทำงานต่างจังหวัดทำให้ชื่อเสียงดีขึ้น						() 52
17. ประกอบอาชีพอื่นทำให้สุขภาพร่างกาย แข็งแรงดีกว่าทำอาชีพการเกษตร						() 53
18. ประกอบอาชีพอื่นมีความรู้เพิ่มขึ้น						() 54
19. มีความรู้ภาคปฏิบัติด้านอื่นเพิ่มขึ้น						() 55

ตอน 3 ข้อมูลเกี่ยวกับความต้องการและปัญหาของเยาวชนเกษตรที่อพยพไปทำงานต่างจังหวัด
คำถามมีทั้งหมด 12 ข้อ ให้ตอบตามความสำคัญคือ

1. ต้องการมากที่สุด มีคะแนนเท่ากับ 5
2. ต้องการมาก มีคะแนนเท่ากับ 4
3. ต้องการปานกลาง มีคะแนนเท่ากับ 3
4. ต้องการน้อย มีคะแนนเท่ากับ 2
5. ต้องการน้อยที่สุด มีคะแนนเท่ากับ 1

3.1 ความต้องการเยาวชนเกษตรที่อพยพแรงงานไปทำงานต่างจังหวัด

ข้อความรายละเอียดความ ความต้องการของเยาวชน	ต้องการ มากที่สุด (5)	ต้องการ มาก (4)	ต้องการ ปานกลาง (3)	ต้องการ น้อย (2)	ต้องการ น้อยที่สุด (1)
1. ได้รับการสนับสนุนวิชาการ เกษตรเรื่องการปลูกพืชจาก เจ้าหน้าที่เกษตร					() 56
2. ได้รับการสนับสนุนวิชาการ เกษตรเรื่องการเลี้ยงสัตว์จาก เจ้าหน้าที่เกษตร					() 57
3. ได้รับการสนับสนุนวิชา การการจัดไร่นาสวนผสม จากเจ้าหน้าที่					() 58
4. ได้รับการสนับสนุนวิชา การเคหกิจเกษตรทุกเรื่อง จากเจ้าหน้าที่เคหกิจเกษตร					() 59

ข้อความรายละเอียดความ ความต้องการของเยาวชน	ต้องการ มากที่สุด (5)	ต้องการ มาก (4)	ต้องการ ปานกลาง (3)	ต้องการ น้อย (2)	ต้องการ น้อยที่สุด (1)
5. คำปรึกษาจากเจ้าหน้าที่ เกษตรในเรื่องการพัฒนากลุ่ม เยาวชนเกษตร					() 60
6. ได้รับการสนับสนุน วิชาการตลาดการเกษตรเรื่อง จากเจ้าหน้าที่เกษตร					() 61
7. ได้รับคำแนะนำวิชา การด้านการเกษตรจาก ที่ปรึกษา					() 62
8. ได้รับคำแนะนำด้าน การปฏิบัติจากที่ปรึกษา					() 63
9. ได้รับคำแนะนำ เรื่องการพัฒนากลุ่มเยาวชน เกษตรจากที่ปรึกษา					() 64
10. ได้รับการสนับสนุน เงินทุนจากรัฐ					() 65
11. ได้รับการสนับสนุน เงินทุนจากผู้ปกครอง					() 66
12. เพื่อนฝูงทำกิจกรรม ด้านการเกษตรเช่นเดียวกับ ตนเอง					() 67

3.2 ปัญหาของเยาวชนเกษตรมีทั้งหมด 5 ข้อ โดยเรียงตามความสำคัญคือ

ข้อความรายละเอียด ปัญหาของเยาวชน	เป็นปัญหา มากที่สุด (5)	เป็นปัญหา มาก (4)	เป็นปัญหา ปานกลาง (3)	เป็นปัญหา น้อย (2)	เป็นปัญหา น้อยที่สุด (1)
1. รัฐไม่ให้การสนับสนุนเงินทุนสำหรับ ทำกิจกรรมการเกษตรท่านคิดว่าเป็น อุปสรรคปัญหาของการพัฒนากลุ่ม เยาวชน					() 68
2. เจ้าหน้าที่เกษตรไม่มีเวลาไปเยี่ยม เขียนเป็นอุปสรรคการพัฒนากลุ่ม เยาวชนเกษตร					() 69
3. เจ้าหน้าที่เคหกิจเกษตรไม่มีเวลา ไปเยี่ยมเขียน เป็นอุปสรรคการ พัฒนากลุ่มเยาวชนเกษตร					() 70
4. สำนักงานเกษตรไม่นำโครงการ เกษตรไปสนับสนุน คิดว่าเป็นอุปสรรค การพัฒนากลุ่มเยาวชนเกษตร					() 71
5. ไม่เคยไปทัศนศึกษาดูงานเกี่ยวกับ กลุ่มเยาวชนเกษตรจังหวัดอื่นเลย ถือว่าเป็นอุปสรรคการพัฒนากลุ่ม					() 72

ภาคผนวก ข.
ประวัติผู้วิจัย

ประวัติผู้วิจัย

- ชื่อ-สกุล : นายประติษฐ์ ศรีอ้วน
- วัน เดือน ปี เกิด : 12 ตุลาคม 2495
- จังหวัดที่เกิด : เชียงราย
- วุฒิการศึกษา : - ประถมปีที่ 4 โรงเรียนบ้านร่องธาร อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย พ.ศ. 2505
- มัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนศิริมัตย์เทวี อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย พ.ศ. 2511
- ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) เกษตรกรรม วิทยาลัยเกษตรกรรมน่าน พ.ศ. 2519
- เทคโนโลยีการเกษตรบัณฑิต (ทษ.บ) สาขาส่งเสริมการเกษตร สถาบันเทคโนโลยีการเกษตรแม่โจ้ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ พ.ศ. 2532
- เทคโนโลยีการเกษตรมหาบัณฑิต (ทษ.ม) สาขาส่งเสริมการเกษตร สถาบันเทคโนโลยีการเกษตรแม่โจ้ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ พ.ศ. 2537
- ประวัติการทำงาน : - ครูระดับ 2 โรงเรียนพานพิทยาคม อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย พ.ศ. 2520
- เจ้าหน้าที่การเกษตร 2 สำนักงานเกษตรอำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ พ.ศ. 2522
- เจ้าพนักงานการเกษตร 4 สำนักงานอำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา พ.ศ. 2524
- เจ้าพนักงานการเกษตร 4 สำนักงานเกษตรจังหวัดพะเยา พ.ศ. 2526
- เจ้าพนักงานการเกษตร 5 สำนักงานเกษตรจังหวัดเชียงราย อำเภอเมืองเชียงราย พ.ศ. 2530
- เจ้าหน้าที่บริหารงานการเกษตร 6 สำนักงานเกษตรจังหวัดสุโขทัย อำเภอเมือง จังหวัดสุโขทัย พ.ศ. 2536
- ผลงานทางวิชาการ : วิทยานิพนธ์เรื่อง "ปัจจัยที่เป็นสาเหตุการอพยพแรงงานของเยาวชนเกษตรในจังหวัดสุโขทัย" 2537